

KALA- JA RIISTARAPORTTEJA nro 358

Juhani Salmi
Pekka Salmi

Pohjois-Suomen pienriistan pyynti
metsästäjien mielipiteissä

Helsinki 2005

Juhani Salmi ja Pekka Salmi

Pohjois-Suomen pienriistan pyynti metsästäjien mielipiteissä

Tutkimusraportti

Maa- ja metsätalousministeriö

Pienriistan metsästys (312 107)

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Lapin, Oulun ja Kainuun riistanhoitopiirit ja Metsähallitus tekivät yhteistyössä postikyselyn alueiden metsästäjille vuoden 2003 Pohjois-Suomen pienriistan metsästyksessä. Tutkimusalue käsitti alueen, jossa metsästyslain 8§ tarkoittama kuntalaisten vapaa metsästysoikeus on voimassa. Kyselylomakkeessa oli kohta, jossa vastaajia pyydettiin omin sanoin esittämään vapaamuotoisia metsästykseseen liittyviä kommentteja. Tämä tutkimusraportti perustuu 1077 metsästäjän kirjoittamiin kommentteihin. Lisäksi aineistoa täydennettiin tekemällä teemahaastattelut Lapin ja Kainuun riistanhoitopiirien sekä Metsähallituksen edustajille.

Paikallisten metsästäjien kommentteissa painottuivat valtion maiden metsästyksen järjestämiseen liittyvät ongelmat. Varsin yleisesti metsästäjät toivoivat, että lainsäädännössä, esimerkiksi metsästysajoista pääätettäessä, otettaisiin nykyistä enemmän huomioon alueelliset erityispiirteet. Valtion maiden hallinnonnista vastaavan Metsähallituksen toiminnassa ja näkemyksissä korostuivat vahvasti ekologiset arvot. Sen sijaan paikalliset metsästäjät korostivat metsästyksen järjestämisessä ensisijaisesti sosiaalista kestävyyttä. Metsästykseseen liittyy vahvoja aineettomia arvoja ja se kytkeytyy olennaisena osana luonnonläheisiin ammatteihin, harrastuksiin ja pohjoiseen kulttuuriin. Metsästäjien kommentit korostivat kuntalaisten vapaan metsästysoikeuden myönteistä merkitystä luonnonvarojen monipuolisen talteenoton kannalta sekä riistakantojen vapaaehtoisen hoitotyön edistäjänä valtion mailla. Metsästysoikeus voidaan myös nähdä houkutus tekijänä, joka jarruttaa syrjäseutujen autioitumista.

valtionmaat, Metsähallitus, riistanhoitopiirit, metsästysseurat, metsästys, paikallisuus, väestö, metsästäjät, metsästysluvat, Pohjois-Suomi

Kala- ja riistaraportteja 358

951-776-501-0

1238-3325

26 s.

Suomi

Julkinen

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Reposaaren toimipiste
Konttorikatu 1
28900 Pori
Puh. ja Faksi 020 575 1895
<http://www.rktl.fi/tutkimuslaitos/julkaisut> (pdf)

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Viikinkaari 4, PL 2
00791 HELSINKI
Puh. 020 57511 Faksi 020 5751 201
www.rktl.fi

Sisällys

1. JOHDANTO.....	1
1.1. Taustaa.....	1
1.2. Metsästyksen muutoksista Pohjois-Suomessa.....	1
2. AINEISTO JA MENETELMÄT.....	4
2.1. Laadulliset menetelmät ja kyselyn aineisto.....	4
2.2. Kyselyaineiston analyysi.....	5
2.3 Haastattelut: täydentävä aineisto.....	6
3. METSÄSTÄJIEN JA ORGANISAATIOIDEN NÄKÖKULMAT.....	7
3.1. Metsästyksen motiivit ja metsästysaktiivisuus.....	7
3.2. Riistakannat, kestävä metsästyks ja siihen liittyvät ongelmat.....	8
3.2.1. Metsien käsittely liian tehokasta.....	8
3.2.2. Metsästyks liian tehokasta.....	9
3.2.3. Metsästysaikoja tulisi tarkistaa vuosittain ja alueellisesti.....	12
3.2.4. Pienpetokannat pidettävä kurissa.....	14
3.2.5. Suurpetojen suojelussa ei ole kuultu paikallisia.....	15
3.2.6. Muut seikat.....	16
3.3. Kuntalaisten vapaa metsästysoikeus valtion mailla.....	16
3.3.1. Liittyy läheisesti muihin luontoharrastuksiin.....	17
3.3.2. Ansio- ja harrastusmahdollisuuksia.....	17
3.3.3. Paikalliset tekevät riistakolmiolaskennan ja riistanhoitotyön.....	18
3.3.4. Pelko metsästyksen muuttumisesta elitistiseksi.....	19
3.4. Lupametsästäjien intressit.....	19
3.4.1. Lupien hinnat liian korkeat.....	19
3.4.2. Lupamyyntiin liittyvät ongelmat.....	20
3.4.3. Pienpetojen pyynti ilmaiseksi.....	21
3.4.4. Kaupunkilaismetsästäjät havittelivat vapaata metsästysoikeutta.....	21
3.5. Metsästyksseurojen roolista vähän näkemyksiä.....	21
3.6. Tutkimus, tiedonvälitys ja muita metsästyksen järjestämiseen liittyviä uusia haasteita.....	22
3.6.1. Natura-alueiden metsästyksen järjestäminen.....	22
3.6.2. Riekon ansapyynnin laajeneminen mahdollista.....	23
4. JOHTOPÄÄTÖKSIÄ.....	24
4.1. Metsästysoikeudet ja motiivit.....	24
4.2 Intressien yhteensovittamisen edellytykset.....	24
4.3. Johtopäätöksiä metsästäjien tutkimuksesta.....	25
5. KIRJALLISUUS.....	26

1. Johdanto

1.1. Taustaa

Vuonna 2004 kerättiin laaja kyselyaineisto pienriistan metsästyksessä Pohjois-Suomessa. Työn tuloksia raportoitiin taulukoina alkusyksystä 2004 (Korhonen 2004). Vuoden 2005 alussa Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos käynnisti yhdessä Metsähallituksen, riistanhoitopiirien sekä maa- ja metsätalousministeriön kanssa hankkeen aineiston jatkokäsittelyksi ja edelleen havainnollistamiseksi. Yhtenä osana tätä kokonaisuutta päätettiin analysoida vuoden 2004 kyselylomakkeen avoimeen 'Vapaamuotoiset kommentit' -kohtaan tehdyistä merkinnöistä syntynyt tekstiaineisto. Yhteensä yli 1000 metsästäjää oli kirjoittanut näkemyksiään metsästyksessä ja sen hallinnasta alueella, jonka hallinnollisena erityispiirteenä on kuntalaisten vapaa metsästysoikeus valtion mailla.

Tässä raportissa tuomme laadullisen sisällönanalyysin avulla esiin kommenttiaineiston keskeisen sisällön. Tämän lisäksi olemme täydentäneet ja tarkentaneet kokonaiskuvaa avainhenkilöiden haastatteluin. Metsähallituksen ja riistanhoitopiirien edustajien haastattelujen teemat johdettiin metsästäjäkyselyn keskeisistä instituutioiden ja organisaatioiden toimintaa koskevista kommentteista.

1.2. Metsästyksen muutoksista Pohjois-Suomessa

Ruotsi-Suomen valtakunta sai jo vuonna 1347 Maunu Eerikinpojan maalin, josta lähtien metsästysoikeus on sisältynyt maanomistusoikeuteen. Myös nykyinen metsästyslainsäädäntö on rakennettu tälle pohjalle. Lainsäädännössä oli kuitenkin joitakin poikkeuksia, esimerkiksi metsäkauriin metsästys oli vain kuninkaan oikeus. Suomessa tämä koski vain Ahvenanmaata. Myös hirven metsästys oli suurimmassa osassa valtakuntaa vain kuninkaallista jahtia, mutta Suomessa myös tavallinen kansa saattoi metsästää hirviä (Reinikka ja Mäki 1995).

Vuoden 1664 metsästyssäännöissä kiellettiin kokonaan hyödyllisen syötävän riistan ampuminen myytäväksi. Sääntö määräsi, että suden ja karhun kaatajalle on maksettava valtion varoista tapporahaa. Vuoden 1734 laissa tapporaha ulotettiin myös kettua koskeviksi. Tällöin säädettiin vahinkoeläimille hävittämiseksi vapaa metsästysoikeus koskien myös muun muassa karhua, sutta, ilvestä, kettua, ahmaa, mutta myös petolintujen vapaa metsästys oli tuolloin sallittua (Reinikka ja Mäki 1995).

Huoli riistaeläinten vähenemisestä alkoi kasvaa 1800-luvulla. Riistakanta väheni etenkin Pietarin rautatien valmistuttua: Hangosta oli alettu viedä syötävää riistaa, nimenomaan metsälintuja ja jäniksiä, suuria määriä ulkomaille. Monien riistaeläinten metsästysajat lyhenivät vuonna 1899 astuneessa metsästysasetuksessa. Metsäkanalintujen metsästysajaksi määrättiin 15.8. – 28.2 ja jäniksen 1.9 – 28.2. (Reinikka ja Mäki 1995).

Merkittävän poikkeuksen metsästysoikeuden ja maanomistuksen sidonnaisuuteen muodostaa Lapin läänissä ja eräissä Oulun läänin kunnissa paikallisille asukkaille myönnetty ns. vapaa metsästysoikeus kunnassa olevilla valtion mailla. Voimassa oleva säännös sisältyi vuoden 1934 metsästyslakiin. Lainkohtaa perusteltiin vuoden 1933 valtiopäivillä sillä, että väestö varsinkin maan pohjoisosassa saa metsästyksessä ansiomahdollisuuden aikoina, jolloin muuta ansiomahdollisuutta ei ole tarjolla (Hepola 1991).

Voimassa olevaa vuoden 1962 metsästyslakia säädettäessä hallitus esitti, että paikallisten asukkaiden vapaa metsästysoikeus valtion mailla rajoitettaisiin varsinaiseen riekonpyyntialueeseen. Perusteluina mainittiin tieverkoston lisääntyminen, väestön määrän kasvu suurten rakennustyömaiden vuoksi sekä teollinen ja taloudellinen kehitys. Ehdotusta ei kuitenkaan hyväksytty hallituksen esittämässä muodossa. Vuonna 1969 metsästyslakia muutettiin ja paikallisten asukkaiden vapaa metsästysoikeus rajoitettiin omassa kunnassa sijaitseviin valtion maihin. Paikallisina asukkaina pidetään kotikunnassa asuvia, ei pelkästään kirjoilla olevia henkilöitä. Pelkkä kiinteistön omistaminen jossain kunnassa ei tee omistajasta sen kunnan paikallista asukasta (Hepola 1991).

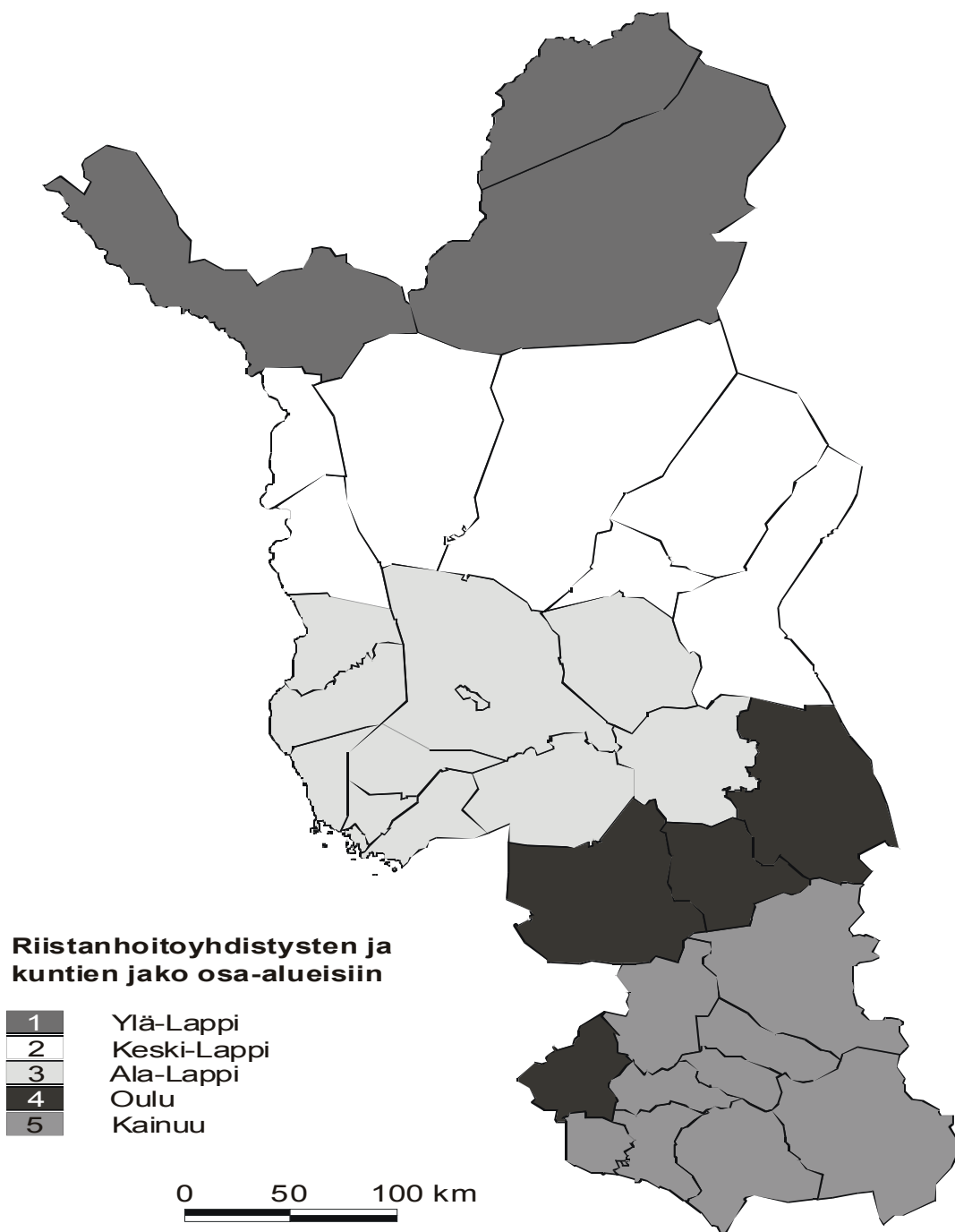
Kuntalaisten vapaa metsästysoikeus valtion mailla koskee Lapin kuntien lisäksi useita Koillismaan ja Kainuun kuntia. Metsästyslain 8§ tarkoittama alue ja tutkimuksessa käytetty osa-aluejako Ylä-Lappiin, Keski-Lappiin, Ala-Lappiin, Oulun riistanhoitopiiriin alueeseen ja Kainuuseen on esitetty kuvassa 1.¹ Alueella on mahdollista metsästää myös luvanvaraisesti sekä yksityisillä mailla metsästysseuran tai yhdistyksen mailla jäsenenä tai vierailijana sekä metsästäjän omalla maalla (Korhonen 2004). Pohjois-Suomen metsästäjät voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään: valtion mailla kuntalaisten vapaan metsästysoikeuden perustella maksutta pyytäviin ja ns. lupametsästäjiin, jotka hankkivat luvan joko valtion tai yksityisten maille.

Pohjois-Suomessa Metsähallitus on merkittävin lupamyyjä. Huomattava osa Metsähallituksen hallinnoimista koko maamme 8,8 miljoonan hehtaarin riistamaista sijoittuu metsästyslain 8 §:n mukaisille alueille Lappiin, Koillismaalle ja Kainuuseen. Metsähallitus myy pienriistan lyhytaikaiset, 1-7 vuorokauden mittaiset metsästyslupat puhelinmyyntinä, joka alkaa porrastettuna alueittain elokuun alkupuolella. Valtion metsästyslupaan kirjataan maksimisaalispistearvo, jota varten kullakin saaliseläimellä on oma saalispistearvonsa (Kolehmainen 2002). Kausiluvat ovat käytössä osassa Metsästyslain 8 §:n aluetta Oulun ja Kainuun alueella, mutta ne eivät oikeuta kanalintujen metsästyksen. Lapin läänin alueelle kausilupia ei ole myönnetty.

Pohjois-Suomen, Koillismaan ja Kainuun tärkeimpien riistaeläinten voimassa olevat metsästysajat on esitetty liitteessä 1. Suurpedoista susi, karhu ja ilves ovat rauhoitettuja poronhoitoalueen ulkopuolella, mutta pyyntilupametsästyksiä varten niillä on kuitenkin omat metsästysaikansa: suden metsästyksen voidaan myöntää poikkeuslupia 1.4.-30.9, karhun osalta 20.8-31.10 ja ilveksen osalta 1.12. - 28.2. (Metsästäjien Keskusjärjestö 2001).

On myös huomattava, että voimassa oleviin rauhoitusajoihin tulee olosuhteiden ja riistakantojen vaihdellessa muutoksia. Maa- ja metsätalousministeriö käyttää ylintä päätäntävaltaa metsästysasioissa esitellen ja valmistellen metsästyslain ja -asutuksen muutoksia kuten päätöksiä poiketa yleisistä rauhoitusajoista ja poikkeuslupien myöntämisestä. Riistanhoitopiirillä on velvollisuus kieltää tai rajoittaa metsästämistä sellaisella alueella, jossa jonkin riistaeläimen kannan säilyminen vaarantuu (Metsästäjien Keskusjärjestö 2001).

¹ Oulun riistanhoitopiirin kuntia ovat Kuusamo, Taivalkoski, Pudasjärvi ja Vaala. Kainuuseen kuuluvat Kajaanin, Hyrynsalmen, Kuhmon, Paltamon, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon, Suomussalmen ja Vuolijoen kunnat.

Kuva 1. Tutkimusalue ja jako osa-alueisiin.

2. Aineisto ja menetelmät

2.1. Laadulliset menetelmät ja kyselyn aineisto

Vuonna 2004 tehty kysely kohdistui kaikkiin Pohjois-Suomessa metsästyslain 8§ tarkoittamilla alueilla metsästystä vuonna 2003 harjoittaneisiin paikallisiin metsästäjiin, joihin kuuluvat a) paikalliset kyseisissä kunnissa asuvat metsästäjät sekä b) kunnissa toimiviin riistanhoitoyhdistyksiin kuuluvat, mutta alueen ulkopuolella asuvat metsästäjät. Sen sijaan alueen ulkopuolelta tulleet metsähallituksen luvilla metsästäneet tai metsästysseurojen ja yksityisillä mailla käyneet vierailijat jäivät kyselyn ulkopuolelle (Korhonen 2004).

Kyselyssä käytettiin valtaosin määrällisessä tutkimuksessa tyyppillistä strukturoitua aineistonkeruun asetelmaa (esim. Tuomi ja Sarajärvi 2002, 74). Vastaajilla oli lomakkeen lopussa mahdollisuus esittää vapaamuotoisia kommentteja. Noin puolitoista tuhatta vastaajaa käyttikin mainittua mahdollisuutta. Vaikka kyselyyn vastanneista osa ei metsästynyt kyselyä koskevana vuonna, niin siitä huolimatta monet heistä esittivät mielipiteitä ja myös heidän näkemyksensä sisältyvät analysoimamme laadulliseen aineistoon.

Laadullisella aineistolla tarkoitetaan pelkistetyimmillään aineistoa, joka on ilmiänselkeää tekstiä (Eskola ja Suoranta 1998). Metsästäjiltä kerätty aineisto on siinä mielessä ’luonnollisesti syntynyt’, että kysymyksessä ei pyydetty ottamaan kantaa tiettyyn aiheeseen. Tosin lomakkeen lopussa esitetyt kommentit todennäköisesti painottuivat lomakkeen aiemmissa kysymyksissä esitettyihin teemoihin. Kerätty aineisto on laadulliseksi aineistoksi poikkeuksellisen laaja informanttien lukumäärän osalta, minkä voidaan katsoa parantavan tulosten luotettavuutta. Toisaalta yhden vastaajan kirjoittama teksti on määrältään pääosin suppeaa, mikä rajoittaa analyysin laajuutta.

Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan kokonaista joukkoa erilaisia tulkinnallisia tutkimuskäytäntöjä (Metsämuuronen 2001, 9). Laadullisessa tutkimuksessa painotetaan usein induktiivista, enemmän hypoteeseja etsivää kuin niitä testaavaa, tutkimusta. Siinä tyyppisesti ”dokumentoidaan maailmaa tutkittavien ihmisten näkökulmasta” (Silverman 2000, 8). Laajalti tunnettu analyysi tapa on ns. aineistolähtöinen analyysi (grounded theory), joka pelkistettynä tarkoittaa teoreettisen kokonaisuuden rakentamista empiirisestä aineistosta lähtien (esim. Eskola ja Suoranta 1998, 19). Pienriistan metsästyskyselyn avoimet kommentit muodostavat aineiston, joka soveltuu aineistolähtöiseen analyysiin.

Sisällönanalyysillä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa, mutta sillä voidaan vain järjestää kerätty aineisto johtopäätösten tekoa varten (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 105). Sisällönanalyysissä aineisto järjestetään tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Aineistolähtöisessä analyysissä ensimmäinen vaihe on aineiston pelkistäminen (reduointi), jonka jälkeen aineisto ryhmitellään (klusterointi). Aineiston *luokittelua* eli koodausta pidetään yksinkertaisimpana aineiston järjestämisen muotona, jota itse asiassa pidetään kvantitatiivisena analyysinä sisällön teemojen (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 95). *Teemoittelu* voi olla periaatteessa luokittelun kaltaista, mutta siinä painottuu, mitä kustakin teemasta on sanottu.

2.2. Kyselyaineiston analyysi

Pohjois-Suomen pienriistan metsästystä koskevan kyselyn otos käsitti 6282 henkilöä, joista 4906 vastasi kyselyyn. Vastauksista jouduttiin hylkäämään 36, joten analysoitavaksi kelpuutettiin 4870 vastusta. Kyselyyn vastanneista 1549 (32 %) kirjoitti tekstiä lomakkeen lopussa olleeseen avoimeen kysymykseen, jossa pyydettiin esittämään va-paamuotoisia kommentteja. Tästä laadullisesta aineistosta poistettiin itse kyselyyn liit-tyvät kommentit, joissa vastaaja 1) totesi että ei harjoita pienriistanmetsästystä, 2) täy-densi tai tarkensi strukturoitujen vastausten sisältöä tai 3) esitti yleisiä kyselyn tarpeel-lisuuteen tai lomakkeen sisältöön liittyviä kommentteja (liite 2). Tämän rajausta jätti va-jaan kolmanneksen (31 %) kommenttikentän täyttäneistä metsästäjistä lopullisen tar-kastelun ulkopuolelle ja näin analysoitavia kommentteja jäi 1077.

Analysoitavista kommentteista valtaosa, lähes kaksi kolmasosaa sijoittui Ala-Lapin tai Kainuun alueelle. Ylä-Lapin metsästäjien kommenttien osuus koko aineistosta oli vain runsaat 3 %. Pohjoisimman Lapin metsästäjien osuus johtuu alueen vähäisemmästä paikallisten metsästäjien määrästä (ks. Korhonen 2004), mutta myös siitä että alueen metsästäjät ottivat kantaa asioihin selvästi harvalukuisemmin kuin muilla alueilla (tau-lukko 1). Postikyselyyn vastanneista naisten osuus oli 5,2 %, mutta kommenttiriville näkemyksiä esittäneiden osuus oli vieläkin alhaisempi: 3,7 %. Vastaajien keski-ikä oli kommenttiriville vastanneilla hieman korkeampi (46,5) kuin kaikilla postikyselyyn vastanneilla (45,0).

Taulukko 1. Postikyselyyn vastanneet ja avoimen kommenttikentän analysoidut vastaukset suuralueittain (aluejako kuvassa 1).

	Ylä-Lappi	Keski-Lappi	Ala-Lappi	Oulu	Kainuu	Kaikki
Postikyselyyn vastanneet	286	960	1622	672	1330	4870
Avoimen kommenttikentän analysoidut vas-taukset, kpl	37	204	332	172	332	1077
Avoimeen kommenttikentän analysoitujen vastausten %-osuus kyselyyn vastanneista	12,9	21,3	20,5	25,6	25,0	22,1
Avoimeen kommenttikentän analysoitujen vastausten jakauma suuralueittain, %	3,4	19,0	30,8	16,0	30,8	100

Analyysin toisessa vaiheessa aineisto luokiteltiin alustavasti: keskenään samansisältöi-set kommentoinnit koottiin omiin sisältöluokkiinsa. Tätä varten tehtiin aineiston osan perusteella alustava luokittelu, eli ”analyysiharava” (ks. Vesala ym. 1996), jota tar-kennettiin analyysin edetessä. Aineistosta löydetty tekstipätkät luokiteltiin lopulta 20 sisältöluokkaan, jotka jakautuivat kolmeen pääluokkaan: 1) metsästyksen harjoittami-nen ja motiivit, 2) riista- ja petokannat sekä riistanhoito ja 3) metsästyksen järjestämi-nen, osapuolet ja instituutiot (taulukko 2). Tässä raportissa on hyödynnetty koko laa-dullista aineistoa.

Useimmiten yhden informantin kommentti muodostaa yhden havaintoyksikön, mutta varsinkin pitemmissä kommentteissa lauseet on koodattu useammaksi havainnoksi. Saman vastaajan kirjoittama kommentti voi (kokonaan tai osittain) sisältyä yhteen tai useampaan analyysiharavan luokkaan. Teemoittamisen yhteydessä luokitellun aineis-ton avulla tarkastellaan muun muassa mihin kommentit ja väittämät liitetään, miten ne perustellaan ja mitkä metsästäjäryhmät niitä esittävät.

Taulukko 2. Analysoidun aineiston sisältöluokitus.

Metsästyksen harjoittaminen ja motiivit
1. Metsästyksen sosiaalisuus
2. Luonnon tarjoamat elämykset
3. Oma metsästysaktiivisuus ja sen muutokset
4. Käytetyt metsästysmenetelmät
5. Metsästyksen jatkuminen suvussa
6. Koira saalisvarmuuden parantajana
7. Koirakoulutus
Riista- ja petokannat ja riistanhoito
8. Riistakantojen muutokset
9. Pienpetokantojen muutokset
10. Lajien välinen kilpailu
11. Vahinkoeläinten vähentäminen
12. Muu käytännön riistanhoito
13. Suurpetokysymys
Metsästyksen järjestäminen, osapuolet ja instituutiot
14. Lainsäädännön toimivuus ja kehittäminen
15. Pohjoisten kuntien asukkaiden oikeus metsästää valtion mailla
16. Metsästyksen valvonta
17. Organisaatioiden toiminta
18. Muiden metsästäjäryhmien käytännöt ja oikeudet
19. Muut käyttömuodot ja niiden vaikutukset riistakantoihin
20. Tutkimustieto ja tutkimuksen kehittäminen

Raportin tulososa on jäsennetty sisältöluokituksen mukaan ja väliin on liitetty suoria lainauksia vastaajien kirjoittamista teksteistä. Kunkin sitaatin jälkeen on yleensä kirjattu vastaajan kotikunta ja ikä. Näkemyksiä pyrittiin yleisempien mielipiteiden osalta tekemään alueellisia vertailuja. Ensisijaisesti vertailuja tehtiin Ylä-Lapin, Keski-Lapin, Ala-Lapin, Oulun riistanhoitopiirin alueen ja Kainuun välillä. Myös joidenkin yleisempien havaintojen osalta on tuotu esille kuntakohtaisia keskittymiä.

2.3 Haastattelut: täydentävä aineisto

Aineisto käsittää myös tutkimusalueen Riistanhoitopiirien ja Metsähallituksen edustajien parissa tehdyt kolme nauhoitettua teemahaastattelua. Haastateltavia pyydettiin kertomaan näkemyksiään seuraavista aihepiireistä: 1) riistanhoitopiirin ja metsästysseurojen, 2) Metsähallituksen ja 3) kuntalaisten vapaan metsästysoikeuden merkitys Pohjois-Suomen pienriistanmetsästyksen ja riistanhoidon kannalta sekä 4) yleiset Pohjois-Suomen pienriistanmetsästyksen ongelmat. Kustakin aihepiiristä käydyn yleiskeskustelun jälkeen haastateltavaa pyydettiin ottamaan kantaa edellä käsiteltyyn teemaan läheisesti liittyviin metsästäjien esittämiin näkemyksiin ja väittämiin, jotka poimittiin kyselyn avoimeen kenttään kirjoitetuista teksteistä.

3. Metsästäjien ja organisaatioiden näkökulmat

3.1. Metsästyksen motiivit ja metsästysaktiivisuus

Monet avoimeen kysymykseen vastanneista metsästäjistä kulkivat metsässä työn ja harrastuksen parissa ilman asetta, myös metsästysaikoina. Metsästys oli vain yksi monista tavoista nauttia luonnossa liikkumisesta ja yksi luonnon antimien talteenottotavoista. Metsästysretkiin yhdistyy useita luontoelämyksiin liittyviä motiiveja. Metsästyksen ohella marjastetaan, kalastetaan, hoidetaan metsää, seurataan riistakantoja ja tarkkaillaan muuten luontoa. Luonnossa samoilu oli monelle ennen kaikkea mielen-
virkistystä ja fyysisestä kunnosta huolehtimista.

Joskus metsästys oli tärkein motiivi lähteä metsälle aseensa kanssa, toisinaan ase otettiin mukaan 'varmuuden vuoksi'. Metsästyksen harjoittamiseen yhdistettiin usein sen haasteellisuus ja jännitys, saaliin saaminen oli toissijaista:

"Olisi tullut saalista enemmänkin, mutta muut arvot menevät edelle. Luonnossaliikkuminen on hyvä piristäjä, mutta täytyy joskus saalistakin kotiin tuoda, että emäntä ei käy epäilemään missä isäntä lauantaat viettää." (Kajaani, 45 v.)

Monet metsästäjät kirjoittivat liikkuvansa metsässä yksin tai koiran kanssa. Vain harva mainitsi metsästävänsä ystävän tai perheenjäsentensä kanssa.

Metsästäjien joukossa oli runsaasti vankkumattomia koiralla tapahtuvan metsästyksen ystäviä. Koiran kanssa metsälle lähtijät totesivat, että saalisvarmuus paranee ja koiran liikkumista syksyisessä metsässä on mukava seurata. Koiran arvo metsästyskumppanina korostui monissa toteamuksissa: *"Nautinto kun halli haukkuu"* tai *"Koiran haukusta ammuttu lintu on ainoa oikea lintu"*. Monet korostivat koiran merkitystä myös haavoittuneiden lintujen etsinnässä. Vaikka koiralla metsästäessä oli yleensä mahdollisuus lisätä saalisvarmuutta, monille muut seikat olivat usein tärkeämpiä.

"Minulle metsästys ei ole kovin saalishakuista vaan kävely metsässä ja varsinkin vanhassa metsässä kahvitulilla ja makkaranpaistolla höystettynä on pääasia. Koirakin on innokas lähtemään matkaan." (Rovaniemi, 45 v.)

Jotkut koirametsästäjistä totesivat, että he ampuivat vain jos koira toimii hyvin. Monet kyselyyn vastanneista perustelivat vähäisiä pienriistaaaliitaan sillä, että he kouluttivat metsäretkillään koiraa, eikä siinä yhteydessä voinut ampua riistaa.

Useat kommentteja kirjoittaneet toivat esiin, että heidän metsästysaktiivisuutensa on viime vuosina vähentynyt. Pienriistan metsästyksen taantumisen syyksi erittäin monet mainitsivat lisääntyneet metsästyseurojen hirvenmetsästysveloitteet, jotka vievät merkittävän osan heidän vapaa-ajastaan. Metsäkanalintujen ja hirven metsästysajat olivat pääosin päällekkäisiä. Jotkut vastanneista olivat harmissaan, koska he olisivat mielellään käyttäneet enemmän aikaa pienriistan metsästykseseen, mutta hirvenmetsästys ei antanut siihen tilaisuutta. Toisaalta jotkut totesivat, että metsästäjien kiinnostus hirvenpyyntiä kohtaan antaa heikoille kanalintukannoille paremmat edellytykset toipua.

"...en ole metsästännyt muutamaan vuoteen pienriistaa aktiivisesti, kun mielestäni jänis- ja lintukannat ovat niin heikkoja, olen itse siirtynyt aktiiviseen metsästykseseen hirvenpyynnissä kun niitä tuntuu olevan hyvin." (Pello, 25 v.)

Metsäkanalintujen heikko tila oli yksi peruste jättää metsästys vähemmälle tai olla kokonaan metsästämästä. Metsästäjät olivat valmiit lisäämään pyyntiaktiivisuuttaan jos metsäkanalintukannat lähivuosina elpyisivät.

Kommenttien perusteella merkittävä metsästysaktiivisuuteen vaikuttanut tekijä oli arkityö ja sen muutokset tai vieraalla paikkakunnalla opiskelu. Etenkin muutto Etelä-Suomeen kauas pohjoisilta riistamailta merkitsi monelle metsästyksen huomattavaa vähenemistä, vaikka kiinnostusta olisi ollut. Muutamien metsästäjien kohdalla myös perhe-elämässä tapahtuneet muutokset, esimerkiksi lapsen syntymä, olivat syynä 'riistapäivien' vähenemiseen. Jotkut mainitsivat syinä metsästysaktiivisuuden vähenemiseen sairauden tai ikääntymisen.

3.2. Riistakannat, kestävä metsästys ja siihen liittyvät ongelmat

Avoimia kommentteja kirjoittaneet ottivat hyvin yleisesti kantaa riistakantojen tilaan, etenkin kanalintukantoihin. Enemmistö metsästäjistä piti tutkimusajankohdan pienriistakantoja hyvinä, monien mielestä etenkin metsäkanalintuja oli tavallista runsaammin. Toisaalta monet metsästäjät olivat myös vastakkaista mieltä riistakantojen tilasta ja pitivät niitä heikkoina.

Muutamissa kommentteissa tuotiin esiin, että riistakannat voivat vaihdella luontaisesti paljonkin ja syynä siihen pidettiin erityisesti pesimäaikaista sääoloja ja ravintotilannetta. Muutamit metsästäjät mainitsivat, että sääskettöminä kesinä kehittyivät vahvat kanalintukannat. Myös petojen vaikutusta riistakantoihin pidettiin paikallisesti merkittävänä.

”Metsästys vaikuttaa pienriistakantojen vaihteluun kaikista vähiten, paljon suurempi merkitys on ravintotilanteella, sääolosuhteilla ja petokantojen vaikutuksella. Tiedän tämän vuosikymmenen metsästys ja luonnontarkkailu kokemuksen perusteella, vaikka viime vuonna en voinutkaan metsästää henkilökohtaisista syistä.” (Posio, 38 v.)

Metsästäjät ottivat kantaa myös siihen, miten riistakantojen kestävä hyödyntämistä tulisi edistää. Seuraavissa alaluvuissa tarkastelemme metsästäjien näkemyksiä kestävästä käytöstä.

3.2.1. Metsien käsittely liian tehokasta

Kommenttikenttään vastanneista 23 metsästäjää toi esiin, että liian tehokkaan metsien käsittelyn seurauksena etenkin kanalintukannat ovat vähentyneet. Näkemyksen esittäneiden kotikunnat sijoittuivat hajalleen eri puolille Lappia ja Kainuuta. Epäkohdan maininneita oli eniten Kajaanissa.

Metsästäjien mielestä metsien tehokkaat hakkuut ja liian nuoret metsät ovat keskeinen syy etenkin metsokantojen hupenemiseen. Suojametsien puuttuessa kanalintujen arveltiin joutuvan helpommin myös kanahaukkojen saaliiksi. Metsästäjien mielestä myös pesimäaikaiset metsätyöt ovat tuhonneet poikueita, poikasten hukuttua metsä- ja suojiin.

”Metsästysalueella olleet hakkuut pesimäaikana 2003 verottivat kanalintukantaa jonkin verran, löysin pesän ja munien jäännöksiä alueelta, sekä yhden hautomassa olleen koppelon murskautuneen.” (Rovaniemi, 43 v.)

Metsästäjien mukaan etenkin metso, joka hyötyy vanhoista ja suojaisista metsistä, on joutunut väistymään metsähakkuiden tieltä. Metsäkanalintuja löytää varmimmin vanhoista metsistä jonne metsästäjät myös mieluummin hakeutuvat.

”Järjettömien hakkuiden takia paine hakkaamattomille alueille on liian kova ja se näkyy saaliissa. Edellistalvena Inarilla saarella näin kerralla seitsemän metsoa, edellisen ennätys oli kaksi metsoa ... lintuja olisi jos olisi hakattu vanhan kansan systeemillä.” (Inari, 51 v.)

Eräs rovaniemeläinen vastaaja totesi metsien olevan niin hakattuja, että haukkuvalla koiralla metsästäminen tuottaa ongelmia. Metsänhakkuiden myötä monien tunnettujen metson soidinpaikkojen todettiin tuhoutuneen. Vapaamuotoisissa kommentteissa mainittiin, että vaikka valtion maiden metson soidinpaikoista on tiedotettu metsähallitukselle niin tietoa ei ole otettu huomioon hakkuiden suunnittelussa.

Riistapäälliköiden mukaan metsien hakkuut ovat riistan kannalta olleet monin paikoin Lapissa ja Kainuussa liian voimakkaita. Tehokkaiden hakkuiden myötä on syntynyt metsotyhjiöitä. Kainuun riistapäällikön mukaan metsälaki, joka korostaa metsien monimuotoisuuden säilyttämistä, ei kuitenkaan ole kyennyt riittävästi turvaamaan metsäkana- ja vesilinnuille tärkeitä suon reunoja, purojen varsia ja järvien rantoja poikastuotantoalueina. Riistapäälliköiden mukaan metsästäjien väitteet, että metsien hakkuissa ei oteta huomioon metsojen soidinpaikkoja viittaavat todennäköisesti takavuosiin, jolloin metsästäjien tiedot ja näkemykset jäivät usein huomioimatta. Viime vuosina Metsähallitus on metsäkäsittelyssä ryhtynyt ottamaan huomioon myös riistakantojen hoidon:

”Meillä on päätavoite on elinympäristöjen kautta hoitaa riistaa pitkällä tähtäimellä, luoda elinympäristöjä ja riistalle viihtyisiä alueita, ravintoa ... ja säilyttää soidinpaikat. Ja uusi ympäristöopas joka on uusittu ... siinä on paitsi soidinpaikkojen asiaa niin metsien käsittelyä, maisematasolla metsäisyyden säilyttämistä, metsänhoito-ohjeet uusittu, siten että kosteikkojen pienialaisia poikueympäristöjä säilytetään.” (Metsähallituksen edustaja)

Metsähallituksen edustaja kuitenkin korostaa, että elinympäristöjä hoitamalla operoidaan usean kymmenen vuoden aikavälillä. Metsästäjä tulee havaitsemaan uusien tavoitteiden ja toimenpiteiden seuraukset aikaisintaan kymmenen vuoden päästä, koska vuosittain tätä uutta ohjeistusta voidaan soveltaa vain prosentille valtion maiden pinta-alasta.

Muutamet metsästäjät pitivät kestävänsä metsästyksen kannalta ongelmana hakkuiden mukanaan tuomaa metsätieverkoston voimakasta kasvua, mikä puolestaan on helpottanut metsästäjien pääsyä erämaihin ja tehostanut metsästyksiä. Metsäteiden rakentamisessa arvostelu kohdistettiin etenkin Metsähallitusta kohtaan.

3.2.2. Metsästys liian tehokasta

Saaliskeskeiset metsästysretket

Monet vapaamuotoisia kommentteja laatineista toivat esiin, että lupametsästyksen yleistyttyä rauhattomuus riistamailla on lisääntynyt ja monet vastanneista olivat valmiit asettamaan etenkin lupametsästäjien metsästysmoraalin kyseenalaiseksi. Muutamien paikallisten metsästäjien mielestä nämä *’turistimetsästäjät’* eivät piittaa luvan pisteistä, vaan ampuvat, kuten eräs toteaa, *’repputolkulla’* kanalintuja. Useissa vastauksissa vieraspaikkakuntalaisia kritisoitiin kiintiöiden ylittamisestä. Tekstissään kuntalaiset luonnehtivat lupametsästäjiä ilmaisulla *”räiskijöitä”*, *’saaliinhimoisia’*, *’ampuvat kaikkea mikä liikkuu’* tai *”vaistoampujia”*.

”Aiemmin ... vain maanomistajat metsästäivät satunnaisesti metsähanhia ja hanhikanta oli hyvä. Ympäristöministeriö osti laajoja alueita soidinsuojeluun valtion maiksi ... metsähallitus alkoi markkinoida alueella aktiivisesti hanhilupia ja hanhikanta romahhti. Romahtamisen syyksi näen ”turistihanhimiesten” pyyntitavan ... pitkin syksyä aina joku porukka tonttuilemassa pitkin aapaa ja ampumassa aina kun hanhi uskalsi lentää näköpiiriin. Rauha meni!” (Keski-Lappi, 73 v.)

Muutamet kommenttikenttään vastanneet arvelivat, että lupametsästäjät eivät piittaa kiintiöistä, vaan ampuvat enemmän kuin heillä olisi oikeus. Yleisesti katsottiin, että lupametsästäjät käyttävät hyväkseen valvonnan puuttumista: lupametsästäjien - var-

sinkin koiran avulla metsästävien - arveltiin pyrkivän ampumaan kiintiöistä piittaamatta.

”Valtio myy Taivalkoskelle aivan liian paljon vieraslupia. Kun etelän mies/nainen menee sinne saakka metsälle, niin he eivät välitä saaliskiintiöistä mitään. Tänäkin syksynä (2003) eräs eteläsuomalainen kolmen miehen porukka esitteli viikon saalistaan kuvien kera. Saalis oli 36 teettä, 5 ukkometsoa, 5 koppeloa, 10 riekkoa, 4 pyytä ja 4 jänistä. Metsästyksessä he käyttivät apuna pystykorvaa ja seisovaa koiraa.” (Oulun riistanhoitopiiri, 55 v.)

”Ärsyttää vain nuo jotkut metsästäjät joilla on hyvä lintukoira, jonka avulla sitten ampuvat kymmeniä metsäkanalintuja ja leuhkivat saaliillaan. Miten lie saataisiin metsästäjät kunnioittamaan annettuja pyyntisuosituksia? No, onneksi itse pystyn jättämään ampumatta, vaikka olisi kuinka hyvät ”hollit.” (Kemi, 27 v, vain valtion mailla metsästävä)

Vaikka jotkut kritisoiivat koiran avulla tapahtuvaa metsästystä niin toisaalta koiran käyttöä perusteltiin erityisesti lupametsästäjien *’liipasinkäden liialla herkkyydellä’*. Koska monet ampuvat riistaa liian kaukaa ja hätäisesti niin metsiin jäisi runsaasti haa-voittuneita ilman koiraa. Eräs hirvenmetsästäjä totesi, että vieraspaikkakuntalaisten mukana kulkevat koirat karkottavat hirvet kauemmas erämaihin vaikeuttaen siten hirvenmetsästystä.

Liian tehokkaina pyyntimenetelminä metsästäjien kommentoissa mainittiin teerien kuvilta ampuminen (19 metsästäjää) ja metson/teeren syyssoidinmetsästys (10 metsästäjää). Kuvilta metsästyksen rajoittamista tai kokonaan kieltämistä ehdottaneista valtaosa asui Kainuussa; lähinnä Kajaanin, Suomussalmen ja Vuolijoen kunnissa. Myös syyssoidinmetsästys aiheutti ristiriitoja Kainuussa, mutta myös Oulun riistanhoitopiirin alueella. Pyyntitapoja arvostelevien mielestä saaliin suhteellisen helppo saatavuus motivoi metsästäjiä ampumaan yli oman tarpeen. Eräs metsästäjäkunnan moraaliin kantaa ottaneista arveli, että osa *’tehometsästäjistä’* ei myöskään vastaa saalistiedusteluihin totuudenmukaisesti.

Jotkut paikallisista metsästäjistä halusivat korostaa, että heille saalis on usein toissijainen ja metsästys on muun harrastuksen lomassa tapahtuvaa ja että he verottavat vieraspaikkakuntalaisiin nähden riistakantoja varsin kohtuullisesti. Kommenttien mukaan Metsähallituksen lupakäytäntö, jota ei valvota riittävästi, heikentää metsästysmoraalia ja muuttaa metsästäjäkunnan yleistä pyyntikulttuuria. Eräs paikallisista toteaa, että Metsähallituksen lupakäytäntö on vähentänyt hänen motiiviaan suojella riistakantoja.

”Metsähallitus myy tänne kohtuuttoman paljon lintulupia, tulee painetta metsästää itsekin liikaa, kun vierailijat eivät noudata kiintiöitä!” (Sodankylä, 58 v., yli 30 metsästyspäivää vuodessa)

Osa paikallisista metsästäjistä arveli, että Metsähallitus myy riistakantoihin nähden liian paljon lupia valtion maille. He perustelivat tätä väittämää huomioillaan lupametsästäjien määrän kasvusta valtion mailla.

”Yleinen havainto paikkakunnalla on ollut kahtena viime vuotena, että metsästäjämäärät ovat nousseet. Ulkopaikkakuntalaisia on liikkeelle todella paljon, tiedä sitten onko kaikki ostaneet lupaa ja metsästääkö jonkun kämppänsä turvin aina silloin kun täällä on. Onko Metsähallitus lisännyt lupien määrää? Ei siinä mitään pahaa ole jos se pysyy kuosissa. Joillakin alueilla vain on alkanut olla liian paljon pyytäjiä liikkeellä yhtä aikaa. Kestääkö kannat?” (Muonio, 38 v.)

Ruuhkaisuuden vaikutelmaa saattaa lisätä se, että lupametsästys keskittyy tavallisesti kahteen ensimmäiseen viikonloppuun, jolloin metsästäjiä on riistamailla runsaasti. Paikalliset metsästäjät pelkäävät, että Lapin ja Kainuun pienriistakannat eivät kestä voimistunutta lupametsästystä vaan metsäkanalintujen kannat romahtavat.

Riistapäälliköiden ja Metsähallituksen edustajan mukaan pienriistan verotuksen tasosta sovitaan vuosittain ja lupamäärät pohjautuvat riistakantojen kestäväan käyttöön. Vapaaseen metsästyksen perustuva lupametsästäjien määrän kasvu selittyy sillä, että syrjäseuduilta väki vähenee ja nuoret muuttavat 'etelään'. Nämä henkilöt kuitenkin usein palaavat kotiseuduilleen lupametsästäjinä.

Riistanhoitopiirit pitävät tärkeänä, että valtion maille tulisi lisätä valvontaresursseja. Metsähallituksen edustajan mukaan valvonnan vähäisyys ei ole ainakaan kovin merkittävä ongelma, sillä he tarkistavat tilastojensa mukaan joka kymmenennen luvan maastossa. Hänen mukaansa metsästyksen valvonta valtion mailla on tehokkaampaa kuin esimerkiksi metsästysseurojen mailla.

Ottaessaan kantaa metsästyksen tehostamiseen vapaamuotoisia kommentteja kirjoittaneista 15 metsästäjää mainitsi ongelmaksi tiemetsästyksen yleistymisen. Ylä-Lappia lukuun ottamatta muutamat metsästäjät toivat ongelman esiin kaikilla tutkimusalueen osa-alueilla. Metsästäjien mielestä kanalinutuja etsitään yhä yleisimmin autolla metsäteitä hyväksi käyttäen, ammutaan tieltä tai jopa autosta. Tällaista tehokasta metsästyskäytäntöä harjoittivat vastaajien mukaan lupametsästäjien ohella myös paikalliset.

"Maantieltä metsästystä harrastettiin paljon. Enemmän valvontaa, koska kukaan ei saa metsästää autosta. Usein seurueesta osa oli tiensuulla valvomassa tuleeko muita ja kaksi henkilöä ajoi autolla ja ampui linnut tielle." (Ranua, 13 v.)

Riistapäälliköiden mukaan metsäkanalinnut oleskelevat metsästyskauden alkupuolella pitkin teiden varsia, jolloin houkutus tiemetsästyksen on suuri. Heidän mukaansa tieltä metsätetään jonkin verran, joskaan kovin suurena ongelmana sitä ei pidetä. Lapin riistapäällikkö korostaa, että metsäautoteillä liikkuu metsästysaikaan melko paljon metsästäjiä ja näin metsästäjät valvovat toinen toisiaan. Myös Metsähallituksen edustaja pitää autoa käyttäen tapahtuvaa metsästystä vähäisenä.

Riistapäälliköiden mukaan yleisimmin metsästyslakia rikotaan siten, että metsästäjät eivät kävele autoltaan metsästyslain edellyttämää sataa metriä, vaan ampuvat linnun aiemmin. Riistapäälliköt ja metsähallituksen edustaja pitävät moraalisesti jonkin verran arveluttavana myös käytäntöä, jossa metsäkanalinnut etsitään autolla – vaikka metsästäjä kävelisikin autolta metsästyslain edellyttämän metrimäärän.

Keinoja ongelmien ratkaisemiseksi

Riistakantojen suojelemiseksi ja maantiepyynnin vähentämiseksi paikalliset metsästäjät esittivät, että Metsähallitus vähentäisi metsäkanalintujen lupien määrää hallinnoimillaan mailla ellei se kykene tehostamaan valvontaa. Metsäkanalintukantojen suojelemiseksi muutamat paikalliset metsästäjät ehdottivat metsäautoteiden puomittamista. Heidän mielestään metsästyksen ei tulisi perustua saaliin helppoon saatavuuteen, vaan metsästyksen haasteellisuuteen.

"Eikö voisi laittaa puomia joillakin alueilla sellaisille teille, mitkä eivät johda mihinkään. Ihan vain sen takia, ettei automiehet saisi kaikkia lintuja, koska se alkaa olla ihan holtitonta nykyään. Tietenkin tässä tarvitaan yhteistyötä, mutta voisi rauhoittaa edes jotkin alueet, kun tiet eivät ole niin tarpeen kun puut on hakattu." (Paltamo, 36 v.)

Eräs metsästäjistä esitti, että metsähallitus voisi myöntää edullisia kausilupia kanalinutupyntiin metsästyksenvartijoille, jotka valvoisivat valtion maiden metsästyksiä. Eräs toinen kyselyyn vastanneista esitti kuntalaisille mahdollisuutta aloittaa metsästys viikkoa ennen kuin vieraspaikkakuntalaiset. Metsästäjien mukaan valvonnan tulisi ajoittua etenkin aamu- ja iltahämäriin metsäautoteillä viikonloppuisin. Tiepyynnin vähentämiseksi ehdotettiin *"käräytyspalkkioita"*.

Metsähallituksen edustajan ja riistapäälliköiden mukaan metsäautoteiden puomittamisessa tulisi ottaa huomioon myös muut alueilla toimivat elinkeinon harjoittajat ja muu metsien virkistyskäyttö kuten marjastus. Kainuun riistapäällikkö suhtautui myönteisesti

semmin metsäautoteiden puomittamiseen mahdollisena keinona tiemetsästyksen vähentämiseksi.

Kaksi paikallisista metsästäjää katsoi metsästyksen ajallisen säätelyn yhdeksi keinoksi rajoittaa maantiemetsästystä. Siirtämällä kanalintujen metsästyksen aloittamisajankohdan lokakuun loppupuolelle, jolloin linnut ovat vetäytyneet teiden varsilta kauemmas erämaihin, tieltä metsästys vaikeutuisi. Myös lumipeitteen arveltiin vähentävän autoilua jo loppusyksystä metsäautoteilla.

Teerikantojen vahvistamiseksi monet metsästäjät ehdottivat etenkin teerien kuvilta ampumisen kieltämistä. Myös metson ja teeren syyssoidinmetsästyksen jotkut esittivät rajoituksia ja kieltoja.

”Teerien ampuminen tärkeiltä soidinalueilta tulee kieltää. Soidintapahtuma syksyllä on teerille tärkeä tapahtuma. Varsinkin vanhat kukot tulisi säästää. Vastuuntuntoinen metsästäjä näin tekeekin, mutteivät kaikki. Soidinsuo voidaan tyhjentää kukoista ja muista teeristä kokonaan jatkuvalla päivystyksellä syyssoidinaikaa.” (Haapavesi, 37 v.)

Muutama metsästäjä esitti valistuksen lisäämistä metsästäjien parissa ja toiset ehdottivat haulikolla metsästäjän kieltämistä, koska heidän mielestään pyyntitapa jättää metsiin runsaasti haavoittuneita lintuja. Jotkut esittivät ketjupyynnin kieltämistä ja koiralla tapahtuvan metsästyksen rajoituksia (riekonpyynti) tai koiran avulla tapahtuvan metsästyksen kieltämistä kokonaan. Yksittäisiä metsästäjien ehdotuksia olivat: kahden patruunan rajoitus linnustukseen, kiikarikiväärin käyttökielto soidinpaikoilla ja linnun lentoon ammunnan kieltäminen.

3.2.3. Metsästysaikoja tulisi tarkistaa vuosittain ja alueellisesti

Pienriistan metsästysajat olivat yksi metsästäjien yleisimmin käsittelemistä aihepiireistä. Monet kyselyyn vastanneista olivat hyvin huolestuneita metsäkanalintukantojen ja etenkin metsokantojen tilasta. Metsästäjistä 20 esitti metson rauhoittamista vähintään kahdeksi vuodeksi, jotkut olivat valmiit jopa viiden vuoden rauhoitusaikoihin. Metson rauhoittamista esittäneitä metsästäjiä oli eniten Kainuussa (taulukko 3). Useimmat metson rauhoittamista esittäneistä pyydystivät metsäkanalintuja. Yksittäiset vastaajat olivat valmiit myös teeren- tai riekonmetsästyksen kieltämiseen vähintään vuodeksi.

Taulukko 3. Metsästysaikoja koskevien näkemysten jakautuminen vastaajan kotikunnan tai riistanhoitoyhdistyksen mukaan.

	Ala- Lappi	Keski- Lappi	Ylä- Lappi	Oulu	Kainuu	Yhteensä
<i>Avoimeen kommenttikenttään vastanneet</i>	332	204	37	172	332	1077
<i>Metsästäjän esittämä näkemys</i>						
Metsolle vähintään kahden vuoden rauhoitusaika	-	-	1	7	12	20
Metsästysajan alkamista myöhäistettävä	3	9	-	14	3	29
Metsästyksen alkua aikaistettava	1	4	-	2	2	9
Metsästysmahdollisuuksia joulutammikuulle lisättävä (latvalinnustus)	15	10	1	8	5	39

Metsästäjien keskuudessa oli kuitenkin yleisemmin vallalla näkemys, että metsästyskausi alkaa liian aikaisin. Avoimeen kommenttikenttään vastanneista 29 esitti metsästyksen alkamisajankohdan myöhäistämistä, mikä sai kannatusta etenkin Oulun riistanhoitopiirin alueella (taulukko 3). Näkemystä perusteltiin sillä että poikasten arveltiin

olevan vielä syyskuun 10. päivän tienoilla keskenkasvuisia. Useimmat metsästäjistä esittivät metsäkanalintujen metsästyksen alkamisajankohdaksi syyskuun 20. päivää, mutta jotkut olivat valmiit siirtämään metsästysajankohtaa jopa lokakuulle saakka.

”Paras aika mielestäni olisi 15.10.-15.11., jolloin linnut eivät enää reunusta teiden laitoja, lisäksi kesän vanhat poikaset ovat jo ehtineet kasvattaa reilun höyhenpuvun ja ovat siten komeampia saaliita ja lihapainoltaan painavampia.” (Kemijärvi, 45 v.)

Huomattavasti harvemmat metsästäjät esittivät muita perusteita metsästyksen aloittamisajan siirtämiseksi myöhäisempään ajankohtaan. Kaksi metsästäjää toi esiin, että haukkuvalla koiralla tapahtuvan metsästyksen katsottiin onnistuvan paremmin vasta kun lehti on pudonnut puusta.

Lapin riistapäällikön mukaan olisi riistanhoidollisesti tärkeää, että metsäkanalinnuille tulisi tarjota mahdollisuus itsenäistyä ja hajaantua, mikä puoltaisi kanalintujen metsästyksen aloittamisajankohdaksi vasta 20. syyskuuta. Tällöin metsästysaikaa voitaisiin vastaavasti pidentää marraskuulle. Ylä-Lapissa, jossa riistapäällikön mukaan kanalintujen poikasten kehittyminen on hidasta, mutta myös erilaisesta pyyntikulttuurista johtuen, metsästyskausi on aloitettu yleensä muuta Suomea myöhemmin.

Avoimeen kommenttikenttään vastanneista 9 metsästäjää esitti metsästyksen aloituspäivän aikaistamista. Näkemyksen esittäneitä oli eniten Keski-Lapissa (taulukko 3). Näkemyksen esittäneiden mielestä sallimalla metsästys nykyistä aiemmin voitaisiin vähentää ruskan ja syysmyrskyjen metsästykselle aiheuttamia ongelmia. Myös koiralla tapahtuva metsästys ja koiran kouluttamisen arveltiin onnistuvan paremmin ennen ruskan tuloa. Jos metsäkanalintujen metsästyksen voisi aloittaa alkusyksystä jäisi metsästykseseen enemmän aikaa ennen hirvenpyyntiä, mikä on myös turvallisuuskysymys.

”Metsästysaika alkamaan 10.9., koska hirvenmetsästys alkaa melkein samoihin aikoihin eli nyt jäisi noin kolme viikkoa aikaa kulkea metsässä ennen kuin alkaa hirven pyynti. Se olisi paljon turvallisempaa.” (Keski-Lappi, 59 v.)

Pohjoisimman Lapin metsästäjät ehdottivat hirvenmetsästyksen aloittamista ennen metsäkanalintujen pyyntiaikaa (monilla alueilla alkaa yleensä vasta 20.9), jotta heille jäisi enemmän aikaa pienriistan metsästykseseen. Eräs vastanneista ehdotti hirvenpyynnin aloittamista jo elokuun alussa, muut syyskuun alussa.

Yksi metsämies ehdotti jäniksen ja kanalintujen metsästyksen aloittamista samanaikaisesti. Hänen mukaansa tällä tavoin voitaisiin vähentää lajeihin kohdistuvia paineita ja toisaalta hänen mukaansa monella metsästäjällä on jäniksen metsästyksen yhteydessä liian suuri houkutus ampua metsäkanalintuja.

Samalla kun monet esittivät metsästyksen aloittamisajankohdan myöhentämistä niin osa kannatti metsästyskauden jatkamista nykyistä pitempään. Jatkamista pidettiin perusteltuna etenkin vuosina, jolloin kanalintukannat ovat vahvat. Muutaman vastaajan mielestä metsästysajankohdan siirtämisellä myöhäisemmäksi ja samalla pidentämisellä saavutettaisiin myös riistanhoidollisia etuja. Metsäkanalintujen lihapaino olisi suurempi ja metsästäjän ei myöskään tarvitsisi kiirehtiä saalistavoitteissaan, vaan voisi metsästysretkillään paremmin valikoida metsästyskohteen. Jotkut vastaajista toivat esiin, että nykyistä pitempi metsästysaika tasaisesti viikonloppuihin ajoittuvia ruuhkia metsämailla.

”kanalintujen metsästysaika tulisi säilyttää vähintään lokakuun loppuun kestävänä tai vaikka marraskuun puoleenväliin kestävänä, jotta metsästyspaine ei kohdistuisi liikaa muutamalle viikonlopulle.” (Kajaani, 27 v.)

”metsäautotiet ovat silloin jo lumessa, jolloin linnuilla on jo ns. luontainen suoja, sillä harva enää viitsii kulkea ja tarpoa lumisessa metsässä... Olisi pitempään harrastusta.” (Salla, 35 v.)

Vahvoihin metsäkanalintukantoihin nojautuen 39 metsästäjää ehdotti latvalinnustuksen sallimista loppu- tai alkuvuodesta. Useimmat ehdottivat joko viikon tai kahden

viikon pituisen metsästysajan sallimista. Näkemyksen esittäneitä oli eniten Ala- ja Keski-Lapissa (taulukko 3). Kuntakohtaisesti tarkasteltuna näkemyksen esittäneitä oli vähintään kolme seuraavissa kunnissa: Kemijärvi, Rovaniemi, Savukoski ja Vaala.

Talvista metsästystä perusteltiin latvalinnustuksen pitkällä perinteillä Lapissa. Metsästysmuodon eduksi katsottiin mahdollisuus harjoittaa valikoivaa urospuolisiin lintuihin kohdistuvaa metsästystä. Eräs metsästäjä arveli, että pakkasen ja heikon päivänvalon takia metsästysteho jäisi vähäiseksi, joten metsästystapa ei uhkaisi metsäkanalintuja. Latvalinnustuksen sallimista perusteltiin myös sillä, että se toimisi hyvänä motiivina hoitaa omaa fyysistä kuntoa.

Useimmissa kannanotoissa metsästäjät esittivät yleisemmin metsäkanalintujen latvalinnustuksen sallimista, jotkut mainitsivat yksinomaan teeren ja verraten harvat metson latvalinnustuksen kohteena. Metsästäjien mukaan sallimalla talviaikainen latvalinnustus ei metsästäjien tarvitsisi lähteä Ruotsin puolelle, jossa alkuvuodesta on sallittu urospuolisten metsojen, teerien ja riekkojen pyynti.

Lapin riistapäällikön mukaan latvalinnustuskuulttuuri tulee säilymään Suomessa, vaikka metsäkanalintujen metsästys sallittaisiin vain nykyisen käytännön mukaan ainoastaan lokakuun loppuun, jolloin metsäkanalinnut ovat jo nousseet puihin. Hänen mukaansa pedoilta tammikuulle säästyneet linnut ovat erityisen arvokkaita, joten alkuvuoden metsästyksen salliminen olisi arveluttavaa. Hänen mukaansa tihentynyt metsäautotieverkosto ja moottorikelkkailun yleistymisen todennäköisesti lisääisivät pyyntitehoa ja aiheuttaisivat epäsopua metsästäjien keskuudessa.

Metsästystä harjoittava ohjelmajärjestäjä oli sitä mieltä, että metsästysajat tulisi olla tiedossa jo vuoden alussa. Tällöin matkailualalla toimivat yrittäjät voisivat jo hyvissä ajoin tiedottaa pienriistan metsästysajoista asiakkailleen. Eräs metsästäjä puolestaan oli sitä mieltä, että metsästysajoista tulisi päättää vasta alkusyksystä, jolloin tuoreimmat kolmiolaskentatulokset olisivat käytettävissä. Hänen mukaansa tällä tavoin metsästäjien kiinnostusta ja motivaatiota laskentaa kohtaan voitaisiin parantaa.

Lapin riistanpäällikön mukaan on ongelmallista, että nykyisin metsästysaikojen säätely tukeutuu pääosin edellisen vuoden kolmiolaskennan tuloksiin. Ajankohtaisemmat tiedot riistakantojen tilasta saataisiin loppukesästä. Metsähallituksen edustaja pitää tärkeänä, että ajallisen säätelyn ohella voitaisiin asettaa alueellisia ja määrällisiä rajoituksia myös kuntalaisten vapaalle metsästykselle. Hänen mukaansa on ongelmallista, että metsästysrajoitukset koskevat vain Metsähallituksen asiakkaita. Hän korostaa, että vasta kun rajoitukset ulottuvat myös kuntalaisten metsästyksen riistanhoidon perusta voi olla biologinen ja näin päästäisiin riistakantojen kestävään metsästyksen.

3.2.4. Pienpetokannat pidettävä kurissa

Muutamet metsästäjät olivat huolissaan liian vahvoista pienpetokannoista, jotka uhkaavat metsäkanalintukantoja. Monet pitivät tärkeänä pienpetojen – etenkin kettujen ja minkin – pyynnin tehostamista. Paikoin myös kanahaukan katsottiin uhkaavan metsäkanalintukantoja. Jotkut toivat esille, että heidän metsästysseuransa on panostanut erityisesti pienpetojen pyyntiin. Sen sijaan monet pitivät valtion mailla tapahtuvaa pienpetopyyntiä riittämättömänä.

Yksi metsästäjä ehdotti riistanhoitoyhdistyskohtaista pienpetokorttia, jolla saisi pyytää pienpetoja koko riistanhoitoyhdistyksen alueella. Toiset toivat esille, että heidän seuransa on panostanut pienpetojen pyyntiin, mutta toisaalta vastauksissa tuli esiin pienpetopyynnin vähäinen arvostus riistahallinnossa.

”Aikaisempina vuosina pyysin enämpi pienpetoja, mutta nyt olen lopettanut pyynnin, koska sen homman arvostus ei ole kuin ”korulauseita” metsästysalan lehdissä. Nyky-

ään hirvenmetsästys on metsästystä, muu on vain ”poikasten puuhastelua”. Tulee hyvin esille riistanhoitoyhdistyksen kokouksissa.” (Ylitornio, 44 v.)

Monet metsästäjät olivat sitä mieltä, että Metsähallitus ei huolehdi valtion maiden pienpetokantojen hoidosta. Metsähallituksen edustajan mukaan metsähallitus pyrkii hoitamaan pienpetokantoja ensisijaisesti metsien käsittelyn ja maiseman tason suunnittelun kautta. Toimenpiteiden tulokset alkavat näkyä vasta vuosien myötä. Paikallisesti metsähallitus on antanut joillekin metsästyseuran jäsenille loukkuja pienpetojen pyyntiin.

Riistapäälliköiden mukaan riistanhoitoyhdistykset ovat aktiivisesti kannustaneet metsästäjiä pienpetopyyntiin järjestämällä koulutusta ja pienpetokilpailuja. Heidän mukaansa paikalliset järjestöt ovat onnistuneet hyvin pienpetopyynnissä. Lapin riistapäällikön mukaan pienpetopyynnin järjestämisen kannalta ongelmallisimpina alueina pidetään harvaan asuttua Pohjois- ja Keski-Lappia.

Pohjoisimman Lapin metsästäjät pitivät ongelmana, että kettukantojen kurissa pitämisessä ei enää sallita perinteisiä ja tehokkaita jalkarautoja ja myrkkypyntiä. Jalkanarua² on metsästäjien mukaan osoittautunut avotunturissa varsin tehottomaksi pyyntimenetelmäksi. Tästä on seurannut ketun pyynnin väheneminen ja kantojen vahvistumista entisestään. Etenkin riekon pyytäjät esittivät myrkkypyynnin sallimista. Eräs metsästäjistä ihmetteli, että miksi moottorikelkoilla tapahtuvaa ketunmetsästystä ei sallita.

Pienpetojen pyyntiin esitettiin tapporahaa tai palkkioita pyyntikustannusten alentamiseksi. Eräs vastaajista ehdotti, että pienpetopyytäjille voitaisiin antaa ostokortteja eräliikkeisiin. Muutamat ehdottivat kanahaukan metsästyksen sallimista ja eräs toivoi metsästysoikeuden ulottamista maakotkaan. Etenkin nuorten metsästäjien toivottiin kiinnostuvan pienpetokantojen vähentämisestä.

3.2.5. Suurpetojen suojelussa ei ole kuultu paikallisia

Lähinnä Kainuussa monet metsästäjät esittivät suurpetojen metsästysmahdollisuuksien lisäämistä. Suden aiheuttamaksi haitaksi katsottiin ensisijaisesti se, että runsas susikanta rajoittaa koiran käyttöä metsästyksessä. Yksi vastanneista mainitsi menettäneensä koiran pyyntireissullaan. Eräessä kommentissa viitattiin suurpetojen porotaloudelle aiheuttamiin vahinkoihin. Yksikään kantaa ottaneista ei maininnut, että susi kilpailisi metsästäjän kanssa riistasta. Sen sijaan ilveksen metsästykselle aiheuttamaksi haitaksi mainittiin, että se verottaa etenkin jänis- ja kauriskantoja.

Muutamat alueen metsästäjistä esittivät susien metsästysmahdollisuuksien lisäämistä. Jotkut metsästäjistä olivat selvästi katkeria, sillä he kokivat että suurpetojen metsästystä koskevat päätökset tehdään kaukana maakunnan ulkopuolella ja heillä ei ole keinoja vaikuttaa päätöksentekoon.

”Petojen suojelu on etelän hunvottien hommaa.” (Vuolijoki, 61 v.)

”Moni on jo lopettanut koko touhun (metsästyksen), ajelevat pitkin teitä ja puristelevat käsiä nyrkkiin.” (Sotkamo, 52 v.)

Eräs metsästäjistä totesi, että RKT:n susipuhelin on toiminut hyvin. Sitä kautta saatu tieto on auttanut suunnittelemaan millä alueilla koiran avulla tapahtuva metsästys saataisi parhaiten onnistua. Paikallisten epäluuloinen suhtautuminen viranomaisten motiiveja kohtaan tulee esille seuraavassa kommentissa:

² Ketun pyynnissä jalkanaru eri versioineen tuli luvalliseksi pyyntivälineeksi vuonna 1993 uuden metsästyslainsäädännön myötä. Samassa yhteydessä kiellettiin myrkkypynti ja jalkarautat. Jalkanarua saa käyttää ketun pyydystämiseen maaston ollessa lumipeitteinen.

”Luparahoja pitäisi palauttaa tänne Ylä-Lappiin riistanhoitotyötä varten. Eikä rahoiteta jokakeväistä juppimuotoista suurpetovalvontaa. Eli valvojen kelkkarallia vähemmäksi keväisin, joka tapahtuu poromiesten riesaksi. Annetaan poromiehille rauha paimentaa.” (Inari 52 v.)

Lapin riistapäällikön mukaan suurpetojen metsästysajoista päätettäessä tulisi ottaa huomioon alueelliset olosuhteet ja tarpeet. Hän mainitsee esimerkkinä ilveksen, jonka metsästys on sallittua vasta joulukuun alussa, vaikka riistanhoitopiiri on esittänyt metsästyksen sallimista jo lokakuun alussa. Joulukuulla metsästyksen onnistumisen mahdollisuudet ovat lyhyen päivänvalon takia melko vähäiset, joten on jouduttu myöntämään lupia moottorikelkoilla tapahtuvaan metsästykseen.

”Toistuvasti näyttää käyvän, että joudutaan sitten antamaan lupia, näitä ns. moottorikelkkalupia, että voidaan ajattaa moottorikelkoilla ilveksiä tuolla taimikoissa ... siellä tulee hämminkiä ja se ei niinkun oikein ole imagojuttukaan hyvä sitten ajatellen eläinsuojelun kannalta ja miltä kannalta tahansa.” (Lapin riistapäällikkö)

3.2.6. Muut seikat

Kolme vastanneista metsästäjistä mainitsi, että metsäkanalintuja kuolee paljon poroaitoihin. Eräs heistä ehdotti, että poroaitoihin laitettaisiin värinauhoja metsäkanalintujen kuolleisuuden vähentämiseksi. Yksi metsästäjistä piti ongelmana lintujen lentämistä sähkölankoihin.

3.3. Kuntalaisten vapaa metsästys oikeus valtion mailla

Vapaamuotoisia kommentteja kirjoittaneet ottivat yleisesti kantaa kuntalaisten vapaaseen metsästysoikeuteen kotikuntansa valtion mailla. Heistä 80 oli sitä mieltä, että kuntalaisten vapaa metsästys oikeus valtion mailla tulee ehdottomasti säilyttää. Säilyttämistä puoltavia metsästäjiä oli eniten Kainuussa (28 %) ja Oulun riistanhoitopiirin alueella (21 %). Ylä-Lapissa vain yksi metsästäjä toi esiin kuntalaisten vapaan metsästysoikeuden merkityksen.

Kuntakohtaisesti tarkasteltaessa kannanoton esittäneitä oli eniten Hyrynsalmen, Kuhmon, Sotkamon ja Taivalkosken kunnissa. Valtaosa kuntalaisten vapaan metsästysoikeuden säilyttämisen puolesta kantaa ottaneista metsästäjistä sekä valtion että metsästysseuran mailla. Kymmenkunta pyydysti riistaa yksinomaan valtion mailla, lähinnä Keski-Lapissa. Kuntalaisten vapaata metsästysoikeutta puolustaneista miltei kolme neljästä oli töissä, mutta kaikista kommenttikenttään vastanneista vain reilusti yli puolet. Kysely ei tosin paljasta vastaajien työn mahdollista tilapäisyyttä tai esimerkiksi alkutuotannon parissa työskentelevien osuutta. Työttömien osuudessa ei ryhmien välillä ollut kovin merkittävää eroa. Metsästysoikeuksien säilyttämistä kannattaneiden joukossa eläkeläisten osuus oli huomattavasti pienempi kuin tämän raportin koko aineistossa (taulukko 4).

Taulukko 4. Kuntalaisten vapaan metsästysoikeuden puolesta kantaa ottaneiden ja kaikkien analysoitujen vastaajien työtilanne, %

	Kuntalaisten vapaan metsästysoikeuden puolesta kantaa ottaneet (n=80)	Kaikki vapaaseen kenttään kommentoineet (n= 1077)
Työssä	71,2	56,5
Opiskelija	1,3	7,2
Työtön	10,0	12,3
Eläkeläinen	13,7	23,5
Muu	1,3	0,1
Tuntematon	2,5	0,4
<i>Kaikki</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Viisi kyselyyn vastannutta vastusti kuntalaisten vapaata metsästysoikeutta; heistä kolme asui Ala-Lapissa ja kaksi Oulun riistanhoitopiirin alueella. Yksi kantaa ottaneista perusteli näkemystään: kuntalaisten metsästysoikeutta rajoittamalla voitaisiin karsia tieltä metsästystä, kohottaa metsästysmoraalia ja vähentää porovarkauksia. Seuraavissa alaluvuissa tarkastelemme kuntalaisten vapaan metsästysoikeuden säilyttämistä vaatineiden metsästäjien perusteluita näkemyksilleen.

3.3.1. Liittyy läheisesti muihin luontoharrastuksiin

Useimmat kantaa ottaneista tyytyivät toteamaan ilman perusteluita esimerkiksi seuraavasti: ”*vapaa metsästysoikeus säilytettävä valtion mailla*”. Yksi perustelutapa oli kytkeä kuntalaisten vapaa metsästysoikeus mahdollisuuksiin nauttia valtion maiden luonnon erämaisuudesta ja harrastusmahdollisuuksista. Esiin tuotiin myös suvun metsästysperinteet ja myös ikimuistoiset nautinto-oikeudet.

Metsästäjät korostivat perusteluissaan vahvaa kiintymystä valtion maiden ’*villiin*’ erämaaluontoon; sen laajoilla selkosilla vaeltamiseen liitettiin ilmaisut ’*vapauden tunne*’ ja rentoutuminen. Erämaassa liikuttaessa voitiin yhdistellä useita harrastuksia: metsästystä, kalastusta, riistakantojen seuranta, marjastusta, sienestystä ja omasta kunnosta huolehtimista.

”Vapaa metsästysoikeus valtion mailla pitää ehdottomasti säilyttää. Vaikka en saanut saalista, on tunne vapaasta kulkemisesta suuressa luonnossa TÄRKEIN. Se on suorastaan syy siihen, että asuu ja tekee töitä täällä.” (Posio, 40 v.)

3.3.2. Ansio- ja harrastusmahdollisuuksia

Muutamit näkemyksiään perustelleet toivat esiin syrjäisen asuinseutunsa, jossa on vähän tai ei ollenkaan muita kuin luontoon liittyviä toimeentulo- ja harrastusmahdollisuuksia. Kommenttiosaan vastanneissa oli myös Ylä-Lapin ansiometsästäjiä, jotka hankkivat tuloa riekon ansapyynnillä. Kuntalaisten vapaan metsästysoikeuden säilyttämisen perusteluissa tähdennettiin sitä, että valtio ei tue Pohjois-Suomen syrjäseutuja ja varsinkaan nuorten harrastustoimintaa kuten eteläisessä Suomessa, jossa myös ajanviettomahdollisuudet ovat monipuolisemmat.

”On erittäin tärkeää säilyttää paikallisilla nykyiset pyyntioikeudet, se työllistää eikä maksa mitään yhteiskunnalle.” (Enontekiö, 59 v.)

”Vapaan metsästysoikeuden säilyttäminen turvaisi monelle nuorelle harrastaa metsästystä, joilla ei muuten olisi mahdollista metsästä. Kainuussa ei pääse kovin hel-

posti yksityisten maille metsälle, eikä nuorilla ole varaa ostaa kalliita lupia.” (Kuhmo, 22v.)

Vapaan metsästysoikeuden katsottiin olevan myös osatekijä pysytellä Lapissa tai Kainuussa ja eräs metsästäjä totesi, että yhtenä hänen alueelle muuttonsa syynä oli mahdollisuus nauttia kuntalaisen vapaasta metsästysoikeudesta. Toinen metsästäjä mainitsi, että vapaa metsästysoikeus soveltuu hyvin niille vapaan metsästysoikeuden alueen ammatinharjoittajille, joiden kotipaikka vaihtuu usein. Muutoin metsästyseuran jäseneksi pääsy tuottaisi hänen mukaansa ongelmia.

Riistapäälliköiden mukaan paikallisten metsästysoikeus on riistakantojen kannalta kestävä. Heidän mukaansa riski riistakantojen yliverotukseen vähenee vuosi vuodelta, koska etenkin syrjäseudut ovat vahvasti muuttotappiollisia alueita. Metsähallituksen edustajan mukaan on mahdollista, että kuntalaisten vapaa metsästysoikeus valtion mailla johtaa riistakantojen yliverotukseen. Hänen mukaansa on ongelmallista, että vaikka metsästyseurat ovat valmiit suojelemaan riistakantoja metsästyseurojen mailla niin valtion maille ei hyväksytä metsästyksen rajoittamista.

”Kun samat metsästäjät tekee metsästyseurassa päätöksiä niin ne miettii mikä alue rauhoitettas metsästyksestä että riista säilyy, mutta valtion mailla sitten ... vaaditaan sitten jopa luonnonsuojelualue metsästykseseen. Niin kun näitä argumentteja joku metsästyksistä vastustava lähtee vertailee ...” (Metsähallituksen edustaja)

Metsähallituksen edustajan mukaan kuntalaisten vapaa metsästysoikeus ei luo alueelle uusia työpaikkoja. Syrjäseuduilta lähdetään työn perässä suuriin asutuskeskuksiin ja etelään. Hänen mukaansa vapaa metsästysoikeus houkuttelee lähinnä vain työttömiä ja eläkeläisiä pysymään seudulla. Riistapäälliköiden mukaan vapaan metsästysoikeuden alueelle jää runsaasti nuoria ihmisiä asumaan, koska heillä on mahdollisuus metsästää kotikuntansa valtion mailla.

Metsähallituksen edustajan mukaan metsästysoikeus on vapaalla alueella metsästäville nuorille tärkeä harrastus. Hän pitää kuitenkin tärkeänä nuorten hakeutumista metsästyksen pariin metsästyseurojen kautta, sillä näin nuorilla on mahdollisuus saada ohjausta riistanhoidossa ja metsästyksessä. Lapin riistanhoitopiirin edustajan mukaan joissakin metsästyseuroissa on aktiivisesti järjestetty kummiseuratoimintaa: nuorilla metsästäjillä on ollut mahdollisuus opetella metsästyksen taitoja vanhemman metsästäjän opastuksella.

3.3.3. Paikalliset tekevät riistakolmiolaskennan ja riistanhoitotyön

Vapaata metsästysoikeuttaan paikalliset perustelivat myös sillä, että he ovat vastanneet valtionmaiden riistanhoidosta ja kolmiolaskennoista.

”Paikkakuntalaisista moni hoitaa riistan hyvinvointia karsimalla petoja sekä ruokinnalla joten vieraspaikkakuntalaiset monesti korjaavat hedelmät ja paikkakuntalaiset turhautuvat ja voivat lopettaa tuottoisan riistanhoidon.” (Rovaniemi, 31 v.)

Esimerkiksi pienpetojen pyynti, joka usein tapahtui varsinaisen kanalintujen metsästyksikauden ulkopuolella, oli monelle metsästäjälle mieluisaa ajankulua. Jos metsästysoikeus valtion mailla tulisi maksulliseksi, kiinnostuksen riistanhoitoa kohtaan arveltiin vähenevän.

Paikalliset metsästäjät tekevät pääosan myös valtion maiden riistakolmiolaskennoista. Haastatellut Metsähallituksen ja riistanhoitopiirien edustajat pitivät paikallisten metsästäjien valtion mailla talkoovoimin tekemää työtä arvokkaana, sitä on käytännössä mahdotonta korvata muilla keinoin.

3.3.4. Pelko metsästyksen muuttumisesta elitistiseksi

Paikalliset pelkäävät, että jos kuntalaiset menettäisivät vapaan metsästysoikeuden niin harrastuksesta tulisi varakkaiden 'etelän turistien' harrastus. Korkeiden lupahintojen arveltiin vähentävän paikallisten metsästystä huomattavasti.

Riistapäälliköiden mukaan on mahdollista ja jopa todennäköistä, että valtion maiden metsästyksessä tulisi elitistinen harrastus, jos paikallisten metsästysoikeudet purettaisiin. He arvelivat, että metsästyslupien hinnat nousisivat kysynnän mukaisesti. Tällöin lupia voisivat lunastaa vain ne joilla siihen olisi varaa. Sen sijaan Metsähallituksen edustajan mukaan riskiä metsästyksen muuttumisesta elitistiseksi harrastukseksi ei ole. Hänen mukaansa lupahinnat pysyisivät kohtuullisina, koska metsästys ei ole heille liiketoimintaa. Jos kuntalaisten vapaasta metsästysoikeudesta luovuttaisiin, metsästysluvat valtion maille tulisi Metsähallituksen edustajan mukaan ohjata ensisijaisesti metsästysseuraan kuulumattomille. Hänen mukaansa Lapin ja Kainuun ulkopuolelta tulevat metsästäjät tulisivat olemaan lupamyynnissä toissijaisia.

3.4. Lupametsästäjien intressit

3.4.1. Lupien hinnat liian korkeat

Metsästäjien lupamyyntiä koskevat kommentit liittyivät yksinomaan Metsähallituksen toimintaan. Avoimen kysymyksen kommentteissa 27 metsästäjää totesi valtion maiden metsästyslupien olevan liian kalliita. Näkemyksen esittäneiden kotikunta oli useimpien Rovaniemi (8 metsästäjää) ja Kajaani (5). Kahden metsästäjän kotikunta oli Etelä-Suomessa.

Jotkut olivat tämän takia lopettaneet metsästyksen Metsähallituksen hallinnoimilla mailla. Lupametsästäjien mielestä korkeat lupahinnat eivät houkuttele Lapin kairoihin samoilijoita, jotka etsivät metsästysretkiinsä muutakin sisältöä kuin vain saalista.

"En ole metsästänyt kuuteen vuoteen muutettuani etelään. Homma on mennyt rahastukseksi. Saalis ei ollut minulle tärkeä koskaan, joten ei viitti maksaa pyssyn kanssa kävelystä turhaan." (Vantaa, 45 v.)

Lupametsästäjät toivat esiin, että metsästysluvat ovat erityisen kalliit, jos metsästää valtion mailla vain satunnaisesti. Myöskin ne jotka metsästävät kaamosaikaan pitävät lyhyen päivänvalon aikaisia lupia kohtuuttomina. Korkeiden lupahintojen takia jotkut vastanneista olivat siirtynyt metsästysseurojen maille.

"Metsähallituksen metsästyslupien hinnat ovat aivan liian korkeat suhteutettuna riistan määrään, saalissuosituksiin; määrä ja olosuhteisiin. En ostanut pienriistalupaa enkä tule ostamaan myöskään tulevaisuudessa, jos ei tule muutoksia hinta-laatu suhteessa." (Rovaniemi, 52 v.)

Muutama vapaamuotoisia kommentteja kirjoittaneista esitti, että varsinkin nuoria tulisi kannustaa harrastuksen pariin myöntämällä heille metsästyslupia ilmaiseksi tai ainakin edullisesti. Eräs metsästäjä mainitsi, että etenkin loppuvuodesta, jolloin valoisa aika on lyhyt, lupien hinnat ovat kohtuuttoman korkeat.

Riistapäälliköt pitivät Metsähallituksen metsästyslupien hintoja korkeina. Lapin riistapäällikön mukaan vuoden 2005 alussa voimaan astunut Metsähallituslaki loi hyvät edellytykset lupahinnoittelun tarkistamiseen.

"Sen (Metsähallituksen) rooli ja asema metsästysasioissa on minun ymmärtääkseni ... niin muuttunut et siltä ei edellytetä enää sellasta tulosta ja tuloja, valtio ei edellytä näistä asioista ... olis kyllä paikallaan jäädä näitä hinta tai niitä sitten kyllä las-

keakin, koska silloin näitä lupia lunastettaisiin paremmin ja kaikki haluaisivat että jos hinnat ovat kohtuulliset niin sitten lupia paremmin hankittaisiin.” (Riistapäällikkö)

Uudessa laissa luontopalveluiden toiminta on jatkossa täysin budjettirahoitteista eikä siihen voida käyttää enää liiketoiminnasta saatua rahaa (Metsähallitus 2004). Riistapäälliköiden mukaan Metsähallituksen tulisi selvittää, mikä on metsästäjien käsitys metsästyslupien ’kohtuulliseksi’ hinnaksi. Heidän mielestään lupien korkeat hinnat saattavat olla osasy s luvattomaan metsästykseseen. Metsähallituksen edustajan mukaan lupamaksut valtion maille ovat kohtuullisia ja taloudellisesti perusteltuja. Lupametsästäjät eivät esimerkiksi osallistu riistakantojen hoitoon, vaan riistakantojen hoitoon liittyvä työ joudutaan teettämään tuntipalkalla, samoin muun muassa lupajakelu ja karttapalvelu aiheuttaa Metsähallitukselle kuluja.

”... meillä tää lupahinta on oltava sillä tasolla, että sillä voiaan hoitaa valtion maitten riistanhoitoa, liikkuvat kustannukset... ja tällä hetkellä se on nollatasosta, elikkä sillä maksetaan riistasuunnittelun, aktiivisen hoidon, lupamyynnin järjestelyiden ja tämmöset kulut ... voittoa ei tule.” (Metsähallituksen edustaja)

Metsähallituksen edustajan mukaan lupahintoja ei tulisi verrata metsästyseurojen käytäntöihin, koska seurojen lupametsästäjät ovat usein seuran jäsenten tuttuja ja tällöin on luonnollista, että lupien hinnat ovat Metsähallituksen lupiin nähden tuntuvasti alhaisemmat. Metsähallituksen edustajan mukaan esimerkiksi monissa yhteismetsissä metsästyslupien hinnat saattavat olla jopa nelinkertaiset valtion maiden lupahintoihin verrattuna.

3.4.2. Lupamyyntiin liittyvät ongelmat

Jotkut vastanneista ottivat kantaa Metsähallituksen lupakäytäntöön. Kommenteissa tuotiin esille, että Metsähallituksen luvanmyyntipisteillä on liian vähän henkilökuntaa ja palvelu on hidasta. Eräs metsästäjä piti lupamyynnin yhteydessä saatuja karttoja liian epäselvinä. Toisella vastaajalla oli pelkoa lupien riittävydestä tietyille alueille.³ Jotkut paikallisista ehdottivat, että lupia ei saisi myydä aloituspäivälle, jotta paikalliset ehtisivät pyyntimaille ennen suurta metsästäjäryntäystä. Metsästyslupaan liittyvä pisteytysjärjestelmä herätti muutamassa lupametsästäjässä kritiikkiä:

”Usean päivän lupien pisteytys on naurettavan pieni. Metson pisteytys tulisi laskea 5 pistettä. Nykyinen järjestelmä lisää luvatonta pyyntiä.” (Rovaniemi, 40 v.)

”Kun ostaa ”hanhiluvan” yhdeksi päiväksi niin pisteet ei riitä hanhen ampumiseen. Kuinkahan moni ostaa kahden päivän luvan aloittaakseen vain sen takia, että pisteet riittää. Käsittämätöntä rahastusta!” (Rovaniemi, 65 v.)

Lapin riistapäällikön mukaan pelkoa lupien loppumisesta valtion maille ei olisi jos luvat olisivat riistalajikohtaisia. Metsähallitus myy lupia vain ’pienriistan metsästyslupa’-nimikkeellä. Siten lupametsästäjällä ei esimerkiksi ole mahdollisuutta saada lupaa jäniksen metsästykseseen jos sen päivän lupakiintiö on jo täyttynyt.

Muutaman vuoden ajan alueella toimivilla matkailuyrityksillä on ollut mahdollisuus saada käyttöönsä metsästyslupia asiakkaitaan varten. Yhdellä kommentteja kirjoittaneella metsästäjällä oli luvanmyyntioikeus. Vuoden 2005 alussa alettiin soveltaa uutta Metsähallituslakia ja sen seurauksena luvanmyynti on jäämässä Metsähallituksen yksioikeudeksi (Väänänen 2005). Lapin riistanhoitopiirin edustajan mukaan matkailuyrittäjien kautta tapahtuvan lupamyynnin riskinä oli mahdollisuus, että metsästyslupia myönnettäisiin vain yrityksen palveluja käyttäville metsästäjille. On myös pantu

³Metsästyskauden 2004 lupamyynnin käynnistyttyä suosituimpien alueiden luvat aloitusviikonlopuiksi loppuivat muutamassa tunnissa (Virtanen 2004).

merkille, että matkailuyrittäjien kautta tapahtuva myynti lisää lähialueen metsästyspainetta. Tätä ei riistanhoitopiirin edustaja pitänyt riistatalouden kannalta kestäväenä.

3.4.3. Pienpetojen pyynti ilmaiseksi

Yksi lupametsästäjä otti kantaa pienpetojen pyynnin järjestämiseen valtion mailla. Hänen mukaansa pienpetopyynti valtion mailla tulisi olla ilmaista tai ainakin nykyistä halvempaa. Paikallisten keskuudessa esitettiin näkemys, että myös muilla kuin paikallisilla tulisi olla mahdollisuus metsästää pienpetoja ilmaiseksi tai ainakin edullisesti.

”Ulkopuolisille myytävä pienpetolupa valtion maille olisi mielestäni oltava hyvin edullinen, koska kaverit muualta olisi mukava ottaa mukaan metille, saaliin saanti myös paranee.” (Vaala, 37 v.)

3.4.4. Kaupunkilaismetsästäjät havittelivat vapaata metsästysoikeutta

Seitsemän kommenttikenttään palautetta kirjoittanutta esitti, että vapaan metsästysoikeuden ei tulisi koskea vain kotikuntaa, vaan laajempia alueita. Eräs vastanneista esitti valtion maiden vapaan metsästysoikeuden ulottamista kaikkiin suomalaisiin. Pääosa näkemyksen esittäneistä asui Rovaniemellä. Osa perusteli näkemystään sillä, että kaikkia Lapissa asuvia tulisi kohdella tasapuolisesti. Kaksi vastanneista oli sitä mieltä, että maanomistus, tai vaikkapa vain kesäasunnon omistaminen, tulisi oikeuttaa vapaaseen metsästykseen.

Metsähallituksen edustajan mukaan Lapin kaupungeissa asuvien metsästyslupa on tuntuvasti edullisempi kuin muilla lupametsästäjillä. Lapin riistapäällikkö mainitsi, että Rovaniemen kaupunki ja maalaiskunta yhdistetään vuoden 2006 alussa ja tällöin kaupunkilaisten metsästysoikeus laajenee nykyisen maalaiskunnan valtion maille.

3.5. Metsästysseurojen roolista vähän näkemyksiä

Varsin harvat metsästäjät mainitsivat metsästysseuran kommentteissaan. Muutama metsästäjä totesi, että seuroihin on vaikea päästä. Esimerkiksi eräälle metsästäjälle seuraan pääsy osoittautui mahdottomaksi, koska hän ei omistanut riittävästi maata. Toinen kysymys, joka askarrutti joitakin metsästäjiä, oli huoli siitä miten nuoret saataisiin kiinnostumaan metsästysseurojen toiminnasta.

Metsähallituksen edustajan mukaan seuroihin pääsyn kanssa saattaa olla ongelmia kaupunkien lähellä, jossa metsästäjiä on pinta-alaan nähden paljon. Riistapäälliköiden mukaan pääsääntöisesti kaikki halukkaat voivat liittyä metsästysseuroihin. Lapin riistapäällikön mukaan suurimmissa asutustaaajamissa toimivat metsästysseurat ottavat mielellään uusia jäseniä. Kainuun riistapäällikön mukaan nuorten kiinnostusta metsästysseuroja kohtaan on pyritty lisäämään alentamalla seurojen liittymismaksuja. Metsähallituksen edustajan mukaan nuoria ei kannusteta riittävästi seuran jäseniksi, koska heidät koetaan kilpailijoina erityisesti metsäkanalintujen pyynnissä.

”Ajatellaan vaan kanalinnunmetsästystä ja ja kapea-alaisesti metsästystä ... nyt ne tulee ja ampuu mun joulumettoni tai muuta ja pitäis nähdä, että metsästys on paljo muutaakin ... on riistanhoidon puolella, petopyynnin puolella, lintujen elinympäristön hoidon ...” (Metsähallituksen edustaja)

Eräs metsästäjästä toivoi, että metsästysseurojen kokouksissa valistettaisiin riistamiehiä nykyistä enemmän. Vain kaksi metsästäjää otti kantaa siihen, että noudattavatko metsästäjät seuran asettamia lupakiintiöitä. Toinen metsästäjästä oli sitä mieltä, että

seuroissa noudatetaan kiintiöitä, kun taas toinen oli vastakkaista mieltä. Metsähallituksen edustajan ja riistapäälliköiden mukaan seurat noudattavat kiintiöitä tunnollisesti. Osaltaan tämä saattaa johtua siitä, että kiintiön täytyttyä paikallisilla on mahdollisuus jatkaa metsästystä valtion mailla.

3.6. Tutkimus, tiedonvälitys ja muita metsästyksen järjestämiseen liittyviä uusia haasteita

Kommenteissaan muutamat metsästäjät ottivat kantaa tutkimustoiminnan ja tiedonvälityksen kehittämiseksi. Metsästäjät esittivät, että myös lupametsästäjien metsästystä tulisi selvittää. Samoin esitettiin, että alueen hirvenmetsästystä tulisi tutkia. Useiden metsästäjien mielestä tutkimustietoa tulisi entistä enemmän välittää metsästäjäkunnalle. Monet mainitsivat Metsästäjä-lehden arvokkaana tiedon lähteenä.

Metsähallituksen rooli ja vastuukysymykset olivat muutamalle metsästäjälle epäselviä. Kommenttikentässä esitettiin muun muassa kysymys, saako metsästäjä ruokkia riistaa valtion mailla. Metsähallituksen edustaja piti puutteena, että heillä ei ole tähän mennessä kiinnitetty riittävästi huomiota metsästäjille suunnattuun tiedotustoimintaan. Metsähallituksen edustajan mukaan tiedonvälitystä on jo lisätty:

”Tähän tiedottamiseen kyllä satsattu sillain lisää että meillä on kahessa järjestölehdessä joka numerossa oma palsta jossa me kerrotaan mitä me tehdään elinympäristöjen kautta ja ... yhystystasolla meidän edustaja on hallituksessa, jonka tehtävä on nimenomaan kertoa näitä asioita.” (Metsähallituksen edustaja)

Seuraavissa kahdessa alaluvussa käsitellään lähes pelkästään kolmessa avainhenkilöhaastattelussa esiin nousseita kysymyksiä, jotka eivät vielä metsästäjäkyselyä tehtäessä olleet ajankohtaisia. Tällaisia kysymyksiä ovat muun muassa metsästyksen järjestäminen Natura-alueilla ja mahdollinen ansapyyntin laajentaminen Tunturi-Lappiin.

3.6.1. Natura-alueiden metsästyksen järjestäminen

Lapin riistapäällikön mukaan metsästyksen järjestäminen Natura-alueilla on yksi lähitulevaisuuden keskeisimmistä kysymyksistä. Näitä alueita on Lapin läänissä noin kolme miljoonaa hehtaaria, valtaosaltaan Metsähallituksen hallinnassa. Hänen mukaansa Metsähallitus on tehnyt metsästyskieltoja muualla Suomessa varsin kevein perustein ja tätä käytäntöä suunniteltiin myös Lapin Natura-alueille.

”Viime kesältä onkin kyllä viimeisin suunnitelma, joka on aika hiljaisella taktiikalla tehty, jossa oleellisesti ois Lapin parhaimmilla hanhimaille, ois rajoitettu metsästystä ja ja ... suunnitelmien laadinnassa ei oltu kuultu lainkaan riistahallintoa eikä riistan tutkimusta.” (Lapin riistapäällikkö)

Lapin ympäristökeskuksen, Metsähallituksen ja Lapin liiton yhteistyönä on hiljattain aloitettu hanke, jossa paikallisten asukkaiden ja alueiden käyttäjien kanssa yhdessä suunnitellaan Natura-alueiden käytön, hoidon ja kehittämisen tarpeita.⁴ Siinä on myös seutukunnallisia työryhmiä, joissa myös riistahallinnolla on edustus. Lapin riistapäällikön mukaan Metsähallituksen kanssa syntyneestä uudenlaisesta yhteistyö- ja neuvottelukulttuurista on aiemmin saatu hyviä kokemuksia kansallispuistojen osalta. Vuoropuhelu riistanhoitoyhdistysten ja Metsähallituksen välillä on lisääntynyt, varsinkin kun monien riistanhoitoyhdistysten hallituksessa on Metsähallituksen edustus. Alueel-

⁴ Natura 2000 -ohjelma on tarkoitettu kestävän kehityksen toteuttamisen välineeksi, mutta samalla pyritään löytämään keinoja miten luonnonsuojeluverkostoa voitaisiin käyttää maakunnan hyvinvoinnin edistämiseksi (Lapin ympäristökeskus 2005).

lisia metsästyskieltopäätöksiä määriteltäessä on sovitettu yhteen metsästäjien intressejä, matkailijoiden turvallisuuskysymyksiä ja luontoarvoja. Riistapäällikön mukaan suunnittelu ja toteutus ovat sujuneet hyvässä yhteisymmärryksessä.

3.6.2. Riekon ansapyynnin laajeneminen mahdollista

Tunturi-Lapin kunnat ovat esittäneet eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle riekon ansapyyntialueen laajentamista niin, että se ulottuisi samalle alueelle kuin porotalouden ja luontaiselinkeinojen rauhoituslaki⁵ (Sallinen 2005). Lapin riistapäällikön mukaan ansapyynnin uskotaan parantavan näillä alueilla porotaloudesta ja luontaiselinkeinosta elävien paikallisten asukkaiden toimeentuloa lisäämällä matkailullista vetovoimaa.

⁵ Riekon ansapyyntialue käsittää Enontekiön, Utsjoen ja Inarin kunnat. Tunturi-Lapin kuntien Tunturi-Lapin Kehitys-yhdistyksen aloitteen mukaan ansapyynti laajenisi Muonion, Kittilän, Sodankylän ja Sallan pohjoisten kylien sekä Savukosken alueelle.

4. Johtopäätöksiä

4.1. Metsästyoikeudet ja motiivit

Pohjoissuomalaisten metsästäjien kirjoittamissa kommentteissa päällimmäisenä oli huoli metsästyksen järjestämisestä valtion mailla. Laadullisen aineiston pohjalta tuli selkeästi esille, että paikallisten metsästyoikeudella on monia sosiaalisia merkityksiä. Metsästystä ei tule nähdä irrallisena harrastuksena, vaan laajemmin osana pohjoista kulttuuria. Se osaltaan motivoi pysymään muiden luonnonläheisten ammattien ja harrastusten parissa. Metsästäjien kommentit korostivat kuntalaisten vapaan metsästyoikeuden myönteistä merkitystä luonnonvarojen monipuolisen talteenoton kannalta sekä riistakantojen vapaaehtoisen hoitotyön edistäjänä valtion mailla. Metsästyoikeus valtion mailla voidaan myös nähdä houkutuselijänä, joka jarruttaa syrjäseutujen autoitumista.

Paikallisten metsästäjien puheissa korostui, että heidän oikeuksiaan valtion riistamailla ollaan heikentämässä etelästä tulevien lupametsästäjien kustannuksella. Tähän liittyy pelko kokemukseräisen tiedon ja yhteisöllisyyden murenemisestä. Ulkopaikkakuntalaiset lupametsästäjät edustavat usein paikallisille tuntematonta ja 'ilman pelisääntöjä' riistakantoihin vaikuttavaa intressiryhmää. On vaikea arvioida missä määrin taustalla vaikuttaa myös paikallisten usein epäluuloinen suhtautuminen valtion hallintoon, jota metsästäjien näkemyksissä edustaa Metsähallitus. Pohjois-Suomessa on vallalla näkemys, että Lapin luonnonkäyttö on historiallisesti tapahtunut muiden kuin lappilaisten tarpeiden, käsitysten ja käytäntöjen tarpeiden pohjalta ja hyödyn ovat korjanneet etelän asukkaat (Valkonen 2003).

4.2 Intressien yhteensovittamisen edellytykset

Paikalliset metsästäjien ja Metsähallituksen välisiä näkemyseroja selittää erilainen näkökulma metsästykseseen. Metsähallitus perustelee näkemyksiään eritoten ekologisella kestävyydellä, mutta sen sijaan paikallisten metsästäjien näkemyksissä korostuvat sosiaaliset näkökohdat. Riistapäällikköiden argumentoinneissa korostuvat tyypillisesti sekä metsästyksen ekologinen että sosiaalinen kestävyys.

Ristiriitojen lievittämiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi on tärkeää kehittää vuorovaikutteista suunnittelua, jossa kestävä kehitys ymmärretään laajasti etsien tasapainotilaa ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten seikkojen kesken. Suunnittelun olennaisena osana on tutkimustiedon ja paikallisten kokemukseräisen tiedon välinen vuoropuhelu. Tämän raportin tulosten pohjalta näyttää siltä, että paikallisten metsästäjien ja Metsähallituksen välistä vuoropuhelua tulisi lisätä ja monipuolistaa.

Metsästykseseen liittyvässä lainsäädännössä ja hallintotoimissa on viime vuosina ollut kehitystä, joissa paikalliset näkemykset ovat jääneet lähes kokonaan huomiotta. Tämän raportin aineistosta saa kuvan, että esimerkiksi metsäkanelintujen metsästyksen lainsäädännössä ei ole aina ole otettu huomioon alueellisia erityispiirteitä ja ongelmia. Monet metsästyksen ristiriidat liittyvät EU:n luontodirektiiveihin (mm. Natura-2000-alueet ja susien suojelu) ja eläinten suojelueettisiin kysymyksiin. Tämä osa-alue edellyttää myös luonnonsuojelutahojen mukaan ottamista yhteistyöhön perustuvaan suunnitteluun ja päätöksentekoon.

4.3. Johtopäätöksiä metsästäjien tutkimuksesta

Avoimen kysymyksen kommenttikenttään kirjoitettujen tekstien analyysi toi esille monipuolisesti metsästäjiä askarruttaneita aihepiirejä. Aineiston vahvuutena oli sen laajuus, kun kartoitettiin yli 1000 metsästäjien näkökulmia. Toisaalta kommenttikenttä, joka on osa monisivuista kyselylomaketta, motivoi vastaajia usein vain lyhyeen kommentointiin. Tällöin näkemyksiä ei aina perusteltu tarkemmin.

Jatkossa yksi vaihtoehto metsästäjien näkemysten perustelujen ja toimijoiden välisistä suhteiden tarkentamiseksi on tehdä laadullisia henkilökohtaisia haastatteluja metsästäjien parissa. Esimerkiksi riistanhoitopiirien ja metsästysseurojen roolia sivuttiin lähinnä niissä kysymyksissä, jotka liittyivät pienriistan metsästysaikoihin liittyviin kysymyksiin. Vaikka vain harvat metsästäjät mainitsivat paikalliset ja alueelliset organisaatiot, niiden asema ja merkitys ei ole metsästäjille vähäinen. Vähäiset maininnat osoittanevat pikemminkin, että metsästäjien sekä paikallisten ja alueellisten organisaatioiden välillä ei ole syviä ristiriitoja.

Pohjois-Suomen pienriistanmetsästyksen liittyviä jatkotutkimusaiheita:

- *Lupametsästäjien profiili ja näkemysten kartoittaminen.* Tämän raportin analyysi antoi vain suppean kuvan lupametsästäjien näkemyksistä. Tulokset edesauttaisivat ottamaan huomioon lupametsästäjien tarpeita ja näkemyksiä.
- *Paikallisten metsästäjien näkemysten tarkempi kartoittaminen yhteiskunnallisessa keskustelussa olevien erityiskysymysten osalta.* Esimerkiksi susi- ja karhukantojen hoito ja metsästys.

5. Kirjallisuus

- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere.
- Hepola, M. 1991. Metsästysrikokset. Lapin yliopiston oikeustieteellisiä julkaisuja, Sarja B 18. Lakimiesliiton kustannus. Helsinki. 135 s.
- Kolehmainen, J. 2002. Metsästys oikeus ja metsästyksmaiden vuokraus. Julkaisussa Suomen Metsästäjäliitto (toim.): Metsästyksseuratoiminnan käsikirja. Jyväskylä. s. 102-112.
- Korhonen, P. 2004. Pienriistan metsästyks Pohjois-Suomessa vuonna 2003. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Kala- ja riistaraportteja nro 326.
- Lapin ympäristökeskus 2005. Natura 2000-alueet Lapin voimavaraksi. 5.6.2005. <http://www.ymparisto.fi>.
- Metsähallitus 2004. Pääjohtaja Jan Heino uudesta Metsähallituslaista: Metsähallituksen kehittäminen yhtenäisenä liikelaitoksena jatkuu. 30.12.2004. Metsähallituksen tiedotteet vuonna 2004. <http://www.metsa.fi/news.asp?Section=994>.
- Metsämuuronen, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4.
- Metsästäjien Keskusjärjestö 2001. Metsästäjän opas. Metsästyks- ja aselainsäädäntö. 122s.
- Pylkkänen, A. 2001. Metsästykslainsäädäntö. Julkaisussa Metsästäjän opas. Metsästyks- ja aselainsäädäntö. Metsästäjien keskusjärjestö. 122 s.
- Reinikka, P. & Mäki, T.V. 1995. Eräpolku. Jahtiviisautta nuorille metsästäjille. Ota-va. 318 s.
- Sallinen, A. 2005. Tunturi-Lappi haluaa laajentaa riekon ansastusta. Lapin Kansa 4.3.2005.
- Silverman, D. 2000. Doing Qualitative Research. A Practical Handbook. SAGE Publications.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A: 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi, Helsinki.
- Valkonen, J. 2003. Lapin luontopolitiikka. Analyysi vuosien 1946-2000 julkisesta keskustelusta. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto, sosiologian ja sosiaali-psykologian laitos. 240 s.
- Vesala, K.M., Honkanen, A., Jurvelius, J., Salmi, J. & Salmi, P. 1996. Enemmän hinnan kuin luonnon armoilla. Ammattikalastuksen kvalitatiivista metodiikkaa. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Kala- ja riistaraportteja nro 61.
- Virtanen, M.A. 2004. Suosituimpien alueiden metsästyksluvut loppuivat Lapissa. Inariin, Utsjoelle ja Enontekiölle erillinen lupamyynti. Lapin Kansa 5.8. 2004.
- Väänänen, V. 2005. Riekkolupien myynti suututtaa. Uusi laki vei yrittäjien mahdollisuuksia toimia myyjinä. Lapin Kansa 2.2. 2005.

Lopullisesta aineistosta poistetut sisältöluokat.

	Havaintoja, kpl
YLEISTÄ	
Ei ole metsästännyt Lapissa pienriistaa (ilman muita lisäkommentteja)	230
Tuo esille, että tutkimus on hyvä/tarpeellinen erilaisin ylistävin, kannustavin tai kohteliain sanoin ilmaistuna	53
Valittaa että vastaus myöhässä	13
Valittaa ettei ole saanut kyselylomaketta	3
KYSYMYKSIIN LIITTYVIÄ TÄSMENNYKSIÄ	
Täsmentää saalislajeja ja -määriä tai pyyntipäiviä koskevia tietoja	57
Muihin kysymyksiin liittyvät tarkennukset	66
Perustelee johonkin kysymykseen vastaamattomuuttaan	1
Valittaa, että ei muista kovinkaan tarkasti pyyntipäiviä tai saaliita	7
YLEISIÄ KYSYMYSTEN SISÄLTÖÖN LIITTYVIÄ KOMMENTTEJA	
Ohjeistus epäselvä	2
Kysytään päällekkäisiä asioita	10
Kysymykset omalaatuisia	1
Kysymykset liian monimutkaisia	9
Aktiivimetsästäjälle liikaa kysymyksiä	2
Vesilinnustuksesta kaivattiin lisäkysymyksiä	2
Muita lomakkeen sisältöä koskevia kommentteja	1
TULEVISSA KYSELYISSÄ HUOMIOON OTETTAVIA SEIKKOJA	
Vastaisi mieluummin nettiin	1
Kyselyt tehtävä heti metsästyskauden jälkeen	5
Kysely voisi koskea koko ruokakuntaa	1
Suurriista olisi voinut sisältyä kyselyyn	1
Lomake tulisi tehdä mielenkiintoisemmaksi	1
Pitäisi mainita selkeästi että kyselyä käytetään vain tutkimustarkoituksiin	2
Tulevasta kyselystä olisi hyvä saada tietoa kauden alussa	2
Kyselyn tuloksista tulisi saada tietoa	4
Tutkimustulokset tulisi välittää Rhy:lle, jotka välittävät tiedot metsästysseuroille	1
Toivoo vastaajille parempia palkintoja	2
MUITA KOMMENTTEJA	
Mainitsee, että ei metsästä vuonna 2004	1
Toivoo henkilökohtaista palautetta	1
Turha kysely, rahojen tuhlausta	1
Toivoo, että hänelle ei enää lähetetä korkean iän takia kyselyitä	1
RKTL:lle osoitettuja kysymyksiä/pyyntöjä	4
"Koettakaa saada selvää"	1
Vastauskuoren liima liian huonoa	1
Arvontaonnea	2
Sisällöltään epäselviä kommentteja	6
yht.	485